

Beantwoording technische vragen Begroting 2025

Technische vragen fractie BBB: vragen 1 t/m 46

Technische vragen fractie CDA: vragen 47 t/m 128

Technische vragen fractie VVD: vragen 129 t/m 148

Technische vragen fractie Lokaal Brabant: vragen 149 t/m 160

Technische vragen fractie Partij voor de Dieren: vragen 161 t/m 187

Technische vragen fractie PVV: vragen 188 t/m 193

Technische vragen fractie BBB

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Vraag 1: P. 9 onder 'Brede Welvaart en Gezondheid' eerste zin. Daarin staat dat onze inwoners worden voorbereid op grote maatschappelijke veranderingen. Wat zijn die maatschappelijke veranderingen?

Antwoord 1: We zien uitdagingen die de gezondheid negatief beïnvloeden. Denk aan verstedelijking en versterking met hittestress tot gevolg, gebieden met slechte luchtkwaliteit, mentale gezondheid.

Brede welvaart gaat over de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van de kwaliteit van leven van latere generaties en van mensen elders. Vanuit de [regionale monitor brede welvaart CBS](#) zien we dat onze welvaart niet gelijk verdeeld is: [brede welvaart jongeren blijft achter](#). En hoewel de economie en energieverbruik geleidelijk duurzamer worden, gaat de kwaliteit van natuur en ecosystemen achteruit. Ook staat de kwaliteit van sociale verbanden/cohesie onder druk. Dit alles verslechtert de uitgangspositie van toekomstige generaties. Het zijn maatschappelijke veranderingen waar we oog voor moeten blijven houden voor een toekomstbestendig Brabant.

Vraag 2: P. 9 onder 'Brede Welvaart en Gezondheid' 10de zin staat dat zowel brede welvaart als gezondheid een plek in alle provinciale programma's krijgt. Hoe wordt dit uitgewerkt? Krijgt ieder programma een apart kopje?

Antwoord 2:

Voor gezondheid:

- Jaarlijks is in de begroting in elk begrotingsprogramma minstens 1 indicator opgenomen voor gezondheid.
- In de begrotingsprogramma's zijn impactvolle kansen voor gezondheid opgenomen. Het dashboard gezondheid fungeert als centraal platform waar de gegevens worden verzameld en gepresenteerd.

Voor brede welvaart:

- Het integreren van brede welvaart in de beleidspraktijk en het (leren) toepassen is een belangrijke doelstelling binnen onze uitvoeringsagenda. Maar voordat we daar zijn hebben we nog een aantal stappen te zetten. We onderscheiden 4 toepassingsrollen om

brede welvaart in de praktijk te brengen. Deze bestuursperiode is erop gericht deze toepassingsrollen (verder) uit te werken.

Vraag 3: Pagina 11:

Indicatoren:

- In 2024 is participatiebeleid en -verordening voor de provinciale organisatie geformuleerd.
- Inwoners zijn bij tenminste zes beleids- en uitvoeringsontwikkelingstrajecten betrokken tot en met 2024.
- De kwaliteit van het openbaar bestuur bevorderen we via bestuurlijke samenwerking in Brabant

In de uitvoeringsagenda Toekomstbestendig bestuur die de Staten op 20 September 2024 behandelde staat:

We stellen een participatieverordening op.

Uiterlijk 1 januari 2027 is een participatieverordening vastgesteld.

Is dit een verkeerd geformuleerd doel in de begroting? Zo ja, staan er meer van dit soort omissies in de begroting 2025?

Antwoord 3: Uitgangspunt bij het opstellen van deze begroting is dat alleen de consequenties van die Uitvoeringsagenda's hierin verwerkt zijn waarvan het besluitvormingstraject is afgerond. Ten tijde van publicatie van de begroting 2025 is het besluitvormingstraject over de Uitvoeringsagenda Toekomstbestendig bestuur nog niet afgerond. De aanpassing van indicatoren en prestaties vindt plaats bij het eerstvolgende S&V-moment na afronding van het besluitvormingstraject over de uitvoeringsagenda.

Vraag 4: Pag. 12 Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en uitvoering. In 2024 zijn of worden er 3 experimenten met verschillende vormen van participatie gepland of uitgevoerd. Kunt U mij vertellen welke experimenten dit zijn?

Antwoord 4: Drie trajecten waarmee in 2024 is geëxperimenteerd:

- Tijdens NOVEX De Peel konden inwoners tijdens het Zomerpeelcafé meepraten over de toekomst van de Peel en is geëxperimenteerd met [de Opiniepaal](#).
- Met het pilotproject [Brabant gaat Beter](#) laten we mbo-jongeren tijdens burgerschapslessen meedenken over gezondheidsvraagstukken die hen raken.
- Tijdens de vierde Brabantse Jongerentop gaan Brabantse jongeren met politici, bestuurders en beleidsmakers van de provincie in gesprek gaan over het Brabant van de toekomst. Daarbij worden ze ondersteund door de AI-toepassing [Dembrane](#) waarmee gesprekken aan tafel direct worden opgenomen en (geanonimiseerd) geanalyseerd.

Daarnaast doen we bij de [N279 Veghel-Asten](#) veel ervaring op met een aanpak die past bij de eisen die de nieuwe Omgevingswet aan participatie stelt, zie deze [visual](#) van de participatieaanpak.

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 5: pag. 16 Uitvoeren Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. Wat is de planning voor de actualisatie BOS 2.0? Wanneer wil GS deze opleveren en wat moet er nog gebeuren voor het zover is? Graag een uiteenzetting

Antwoord 5: Momenteel zitten we in de afrondende fase van het opstellen van de BOS 2.0 die tot vaststelling door GS moet leiden op 5 november 2024. Na positieve besluitvorming wordt de BOS 2.0 gedeeld met de leden van de Provinciale Staten en andere partners. Op 29 november staat een Oordeelsvormende Themabijeenkomst met de leden van de Provinciale Staten gepland.

Vraag 6: pag. 16 Ondersteuningsloket

- a) Kunt U aangeven hoeveel particulieren of instanties gebruik hebben gemaakt van dit loket?
- b) Waaruit worden de kosten van dit loket gefinancierd?

Antwoord 6:

- a) Het ondersteuningsloket fungeert als centrale frontoffice voor alle stikstof gerelateerde vragen die bij de provincie binnenkomen. De vraagstellers alsook de vraagrichting zijn zeer divers en strekken van vragen over algemene beëindigingsregelingen tot aan vergunningsvragen over een specifieke aanbouw. Wij beantwoorden de vraag of zetten hem intern door, omdat degenen met een vraag vaak niet weten waar de vraag thuishoort. Gemiddeld ontvangt het loket vijf vragen per week. Het ondersteuningsloket is een in verhouding klein onderdeel van het programma stikstof en richt zich onder andere ook op de ondersteuning en advisering ten aanzien van PAS-melders, voorbereiding regelingen, etc.
- b) De kosten van het ondersteuningsloket zullen in 2025 worden gefinancierd uit middelen die beschikbaar zijn gesteld via de laatste Perspectiefnota.

Vraag 7: Realiseren van voldoende woningen. In verschillende gemeenten wordt nu min of meer uitgesproken dat men bij woningbouw voorrang wil geven aan eigen inwoners. Komt dit niet in het gedrang bij de behoefte naar woningen voor bijvoorbeeld statushouders en expats?

Antwoord 7: De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel vergunninghouders gemeenten een plek moeten bieden om te wonen. Een gemeente bepaalt zelf of mensen met een verblijfsvergunning recht hebben op voorrang bij een sociale huurwoning. Dit regelt de gemeente in een huisvestingsverordening.

Vraag 8: pag. 18 Zorgdragen voor duurzame en toekomstbestendige werklocaties. Er worden verschillende factoren genoemd die bijdragen aan de verduurzaming en toekomstbestendigheid. Echter 1 factor wordt niet genoemd. En dat is de ontsluiting van de nieuwe werklocaties. Veelal gebruikt het vrachtverkeer daarvoor de bestaande wegen. Een voorbeeld hiervan is Eenheid Noord te Nuenen/Geldrop. Houdt de provincie rekening met de toename van het vrachtverkeer door de kernen?

Antwoord 8: Voor de ontwikkeling en programmering van nieuwe werklocaties is de bereikbaarheid een belangrijk criterium. Het gaat hierbij om de ligging t.o.v. de hoofdinfrastructuur. Nieuwe ontwikkelingen kunnen op zowel op bestaande als nieuwe wegen ontsloten worden. Het is geen automatisme dat verkeersstromen van nieuwe ontwikkelingen door kernen gaan, dit wordt mede

bepaald door de ligging van een locatie t.o.v. de hoofdinfrastructuur. In de ruimtelijke procedure zal de gemeente de verkeerseffecten van de ontwikkeling in beeld moeten brengen. Indien nodig zullen er mitigerende maatregelen uitgevoerd moeten worden.

Programma 3 Water en Bodem

Vraag 9: pag. 23 verbreding grondwaterheffing. De provincie heeft beloofd de Brabantse Waterschappen "schadeloos" te stellen voor de te leveren inspanningen. Met hoeveel fte of welk bedrag (per jaar per waterschap) heeft u hiermee rekening gehouden?

Antwoord 9: De precieze inzet werken de ambtelijk organisaties nog uit. Afgaand op de inzet die de waterschappen nu al plegen voor de registratie van grondwateronttrekkingen, rekenen we op 1-2 fte extra inzet. Dit valt ruim binnen de extra opbrengsten die de verbreding van de heffing genereert, waarbij wel geldt dat de kost (vanaf 2025) voor de baat (de verbreding over 2026 wordt vanaf 2027 ontvangen) uitgaat.

Vraag 10: De verbreding van de grondwaterheffing is een van de maatregelen om 100 miljoen m3 minder grondwater te gaan onttrekken per jaar. Welk referentie jaar is er gepakt om vanuit daar de 100 miljoen m3 grondwater minder te gaan oppompen?

Antwoord 10: De onderbouwing van de 100 miljoen is opgenomen in de Droogteagenda, zie [Statenmededeling Bekrachtiging Droogteagenda Brabant en stand van zaken uitvoering Grondwaterconvenant en Droogteagenda](#). De Droogteagenda heeft 2040 als richtjaar en houdt dus rekening met klimaatverandering en sociaaleconomische ontwikkelingen. Het is daarmee geen absoluut getal, maar een orde grootte opgave waar we naar toe werken, omdat de inschatting is dat dit nodig is voor een robuust en klimaatbestendig beheerd grondwatersysteem.

Vraag 11: Waterschap Aa en maas heeft zich als enig waterschap in Brabant niet verplicht om grondwaterputten te melden. Voor de verbreding van de grondwaterheffing gebruikt de provincie o.a. de gegevens van de waterschappen.

- a) Hoe weet de provincie nu of echt alle grondwateronttrekkingen in beeld zijn?
- b) Hoe gaat u ervoor zorgen dat alle putten alsnog in beeld komen?
- c) Hoe wordt er gedefinieerd of een put 50.000 m3 of meer per jaar oppompt? Wat is daarvoor nodig?

Antwoord 11:

a+b

De provincie wil graag alle onttrekkingen in beeld hebben. Meten is weten en daarmee kunnen we de juiste prioriteiten stellen in de uitvoering van de Droogteagenda. Voor de uitvoering van de grondwaterheffing hoeven echter niet alle onttrekkingen in beeld te zijn. Onttrekkingen groter dan 50.000 m3/jaar zijn voor de waterschappen redelijk grote ontrekkers. De waterschappen hebben aangegeven deze partijen wel in het vizier te hebben of anders wel in beeld te kunnen krijgen. Het gaat daarbij om bedrijfsmatige onttrekkingen ten behoeve van beregening of meer industriële bedrijfsprocessen, en de administratie daarvan hebben de waterschappen al eerder in beeld gebracht. Het gaat in totaal om zo'n 550 heffingsplichtigen in een droog jaar. Dat is in de orde grootte van 1-2% van het totaal aantal onttrekkingen. De meldplicht bij de waterschappen Brabantse Delta en Dommel betreft kleine onttrekkingen, kleiner dan 10 m3/u. Dit betreft grotendeels

particulieren. Nu we zien dat het aantal meldingen bij Brabantse Delta en de Dommel veel hoger ligt dan bij Aa en Maas, terwijl het verschil in gebieden niet dusdanig is dat we dat kunnen verklaren, moedigen we Aa en Maas aan om ook een meldplicht in te stellen. Het instellen van een meldingsplicht is een bevoegdheid van het waterschap.

c.

Daar zijn twee manieren voor: 1) via de registratie van de waterschappen of 2) via registratie door de omgevingsdienst. Beide opties zijn uitvoerbaar en aan beide opties zitten voor- en nadelen. Deze werken de ambtelijke organisaties van provincie, waterschappen en omgevingsdienst momenteel uit.

Vraag 12: Brabant kent vele "kunstwerken" (tunnelbakken, (parkeer) kelders, aquaducten etc.) maar ook vliegvelden, ASML enz. Daar worden dagelijks enorme hoeveelheden grondwater onttrokken.

- a) Gaan deze beheerders ook betalen?
- b) Kunt u ons een uiteenzetting geven hoeveel van deze punten er zijn met de jaarlijks opgepompte m³ water?
- c) In het rapport van de ZRK valt te lezen dat het vergunningen bestand van de provincie niet op orde is, is dit nu wel het geval?
- d) Of hoelang gaat dat nog duren?
- e) Kunt u ons meenemen hoe het proces van handhaven gaat verlopen tezamen met de controle welke putten meer dan 50.000 m³ water per jaar oppompen?

Antwoord 12:

- a) In de [Verordening grondwaterheffing](#) artikel 4a zijn deze onttrekkers momenteel uitgesloten van de heffing: "Van de heffing zijn vrijgesteld onttrekkingen van grondwater: die niet het gebruik van water als doel hebben". Op dit moment is aanpassing van deze vrijstelling niet in beeld;
- b) Nee, deze vallen onder de bevoegdheid van de waterschappen;
- c) Het vergunningenbestand van de provincie ten aanzien van de onttrekkingen > 150.000 m³/jaar is op orde ([Memo gedeputeerde Actualisatie watervergunningen](#)). ZRK had kritiek op de openbaarheid van de vergunningen.
- d) Aan PS is een plan van aanpak toegezegd op 1 maart 2025 voor het opvolgen van de aanbevelingen van het ZRK-rapport. GS benut daarbij graag uw inbreng bij de oordeelsvormende bespreking van het ZRK-rapport op 29 november 2024.
- e) Zie antwoord op 11c: deze uitvoering werken de provincie, omgevingsdienst en waterschappen momenteel nog uit.

Vraag 13: In het Brabantse worden grondwaterputten soms gebruikt om bluswater uit te pompen voor het bestrijden van brand enz.

- a) Hoe worden die hoeveelheden bepaald?
- b) Wie gaat de evt. heffing betalen van die m³ water?
- c) Welk aandeel hebben die onttrekkingen in het totaal?
- d) Kunt u ons een uiteenzetting geven van de beoogde aantal putten die in aanmerking komen voor de heffing?
- e) De naar schatting opgepompte m³ grondwater?
- f) De baten die dit op brengen?
- g) De kosten die die verbreding met zich meebrengen?

- h) Welke instantie deze kosten maakt? (de beantwoording op onze schriftelijke vragen vinden we te summier. Zo zijn alle kosten niet per categorie in beeld graag per categorie en instantie die erbij betrokken is.)
- i) Wij zien graag een "kosten - baten" analyse tegemoet. Dus: welk doel heeft u echt voor ogen?
- j) Gaan we dat doel hiermee ook bereiken?

Antwoord 13:

A t/m c: bluswater is een bijzonder en incidenteel gebruik met een relatief kleine omvang op jaarbasis. De precieze omvang van dit gebruik kennen we op dit moment niet, omdat dit onder de bevoegdheid van de waterschappen valt. Uw vraag is relevant, omdat dit gebruik een effect kan hebben op de onttrokken hoeveelheid voor een bepaalde put, waardoor de eigenaar ervan een hogere rekening krijgt dan voor zijn eigen bedrijfsvoering nodig was als het totale gebruik hoger is dan 50.000 m³/jaar. De provincie vindt dat de betreffende puteigenaar niet aangeslagen zou moeten voor deze maatschappelijke functie (brandbestrijding). We treden in overleg met de waterschappen hoe we voor dit specifieke gebruik een uitzondering kunnen maken. Bij de aanpassing van de verordening grondwaterheffing komen wij hierop terug.

De vragen d t/m j gaan niet meer specifiek over bluswater:

- c) De verbreding van de grondwaterheffing naar 50.000 m³ per jaar zal naar verwachting zorgen voor een totale groep van 160 - 530 onttrekkingen.
- d) De hoeveelheid onttrokken water door deze groep onttrekkers hangt sterk af van de droogte en varieert daarom. Naar verwachting is het heffingsbereik 242-300 miljoen m³ per jaar bij een heffingsvrije voet van 50.000 m³. Het huidige heffingsbereik bij een heffingsvrije voet van 150.000 m³ is ongeveer 225-250 miljoen m³.
- e) De opbrengst bij een verbreding van de grondwaterheffing naar onttrekkers boven 50.000 m³ per jaar wordt verwacht op 1 miljoen euro per jaar.
- f) De verwachte kosten hangen af van de administratieve kosten, juridische kosten, kosten voor toezicht en handhaving en (incidentele) investeringen. Indien de grondwaterheffing wordt verbreed naar 50.000 m³ per jaar dan wordt er verwacht dat er voor al deze factoren een relatief kleine extra inzet nodig is, wat binnen de extra opbrengsten van de verbreding valt.
- g) De kosten worden gemaakt door de Provincie, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant en de waterschappen, afhankelijk van de afspraken die die drie partijen momenteel maken over de precieze taakverdeling.
- h) Het doel van de verbreding van de grondwaterheffing is een maatregel in de verdrogingsproblematiek en het 'gebruiker betaalt' principe verder toepassen. We geven hiermee uitvoering aan de ambitie uit het bestuursakkoord. De opbrengsten kunnen doelmatig worden ingezet voor de financiering van het herstel van het grondwatersysteem, benodigde meet- en monitoringinspanningen en kosten voor administratie, toezicht en handhaving.
- i) De verbreding van de grondwaterheffing op zichzelf staand zal de verdrogingsproblematiek niet oplossen. Echter is het één van de maatregelen die zal bijdragen om de grondwaterbalans in Brabant te herstellen en bewaken.

Vraag 14: pag. 28 Vitale bodem. Rondom de prioritaire N2000 gebieden is het organische stofgehalte op zodanig niveau dat een gevarieerd bodemleven mogelijk is. Om het organische stofgehalte op peil te houden zal er toch op zijn minst vaste mest toegediend moeten worden. Hoe verhoudt zich dat dan tot het feit dat er geen vaste mest meer toegediend mag worden op gronden prioritair in de nabijheid van N2000 gebieden?

Antwoord 14: Naast het opbrengen van vaste mest, zijn er nog andere manieren waarop het organische stofgehalte op peil kan worden gehouden. Het is bijvoorbeeld mogelijk dit te doen door het achterlaten van gewasresten, het telen van diep wortelende gewassen en het opbrengen van compost. Daarnaast is het van belang dat organisch stof dat al in de bodem zit, niet wordt afgebroken. Voorbeelden van maatregelen die kunnen worden ingezet om het organisch stof in de bodem te behouden zijn het niet scheuren van grasland, het tegengaan van verdroging en het beperken van de kunstmestgift.

Het is ons overigens niet bekend dat er specifiek voor gronden in de nabijheid van N2000 gebieden, beperkende regels zijn voor het gebruik van vaste mest. Voor zover we weten mag vaste mest op gronden in de nabijheid van N2000 gebieden worden uitgereden, mits wordt voldaan aan de algemeen geldende voorwaarden voor het uitrijden van vaste mest, zoals opgenomen in de landelijke wet- en regelgeving.

Programma 4 Natuur en Milieu

Vraag 15: pag. 38 bossen revitaliseren. Door de natte winter en voorjaar hebben enige tijd een flinke oppervlakte aan bossen langdurig onder water gestaan. Kan de provincie aangeven wat de gevolgen zijn als een bos langdurig onder water staat? Heeft de provincie inzichtelijk welke bossen langdurig onder water hebben gestaan, en over welk aantal ha bos praten we hier?

Antwoord 15: De exacte gevolgen zijn nog moeilijk te voorspellen en mede afhankelijk van het soort bos en de gebiedsomstandigheden. Een hoge waterstand hoeft op zich geen probleem te zijn en is voor sommige bostypen zelfs gunstig. Met name de grote wisselingen in grondwaterstand vormen het grootste probleem. Wat de exacte gevolgen zijn van de hoge grondwaterstand van dit voorjaar zal pas na verloop van tijd meer duidelijk worden en mede afhankelijk zijn van andere drukfactoren waaronder bossen te lijden hebben.

De provincie heeft geen exact beeld van hoeveel aantal ha bos onder water hebben gestaan.

Vraag 16: Invasieve exoten. Kan de provincie ons een overzicht verschaffen welke invasieve exoten er in onze provincie aanwezig zijn? En in welke mate deze problematisch zijn?

Antwoord 16: Ja. In onderstaande tabel 1 is een overzicht gegeven van alle invasieve exoten die zijn toegevoegd aan de Europese Unielijst voor invasieve exoten. De tabel geeft een overzicht van niet-unielijstsoorten die zijn opgenomen in het Plan van Aanpak Invasieve Exoten Noord-Brabant (2020). Dit zijn de Brabantse zorgsoorten. Het Provinciale beleid richt zich in eerste instantie op invasieve soorten die een risico vormen voor de biodiversiteit. Opkomende exoten of exoten die niet problematisch zijn voor de biodiversiteit zijn niet meegenomen in het overzicht.

Over het algemeen geldt dat hoe wijdverspreider een invasieve soort aanwezig is, hoe problematischer deze soort is. Daarom is het belangrijk om invasieve exoten in een vroeg stadium te detecteren en bestrijden. Wijdverspreide invasieve exoten tasten de biodiversiteit aan (concurrentie, predatie, aantasting leefgebied etc.), maar zorgen ook op andere vlakken voor overlast. Denk aan het belemmeren van de doorstroming in watergangen, het aantasten van infrastructuur of een risico voor de volksgezondheid. Het herstellen of beperken van de schade die deze wijdverspreide soorten aanrichten kunnen hoge kosten met zich meebrengen.

De meest problematische soorten binnen Noord-Brabant zijn:

- Aziatische duizendknopen (biodiversiteit, waterveiligheid, verkeersveiligheid)

- Grote waternavel (biodiversiteit waterkwaliteit, doorstroming)
- Watercrassula (biodiversiteit waterkwaliteit, doorstroming)
- Amerikaanse rivierkreeften (biodiversiteit, waterkwaliteit, waterveiligheid)

Dit zijn soorten die wijdverspreid binnen de provincie voorkomen, schade aanrichten aan de biodiversiteit, ook op andere terreinen overlast geven én moeilijk te bestrijden zijn.

Naast de wijdverspreide soorten zijn er binnen Noord-Brabant diverse soorten aanwezig die lokaal voorkomen en daar voor (lokale) overlast zorgen. Deze soorten zijn op dit moment niet altijd problematisch, maar kunnen dit in de toekomst wel worden als de populatie zich verder uitbreidt.

Tabel 1 Aanwezigheid van invasieve exoten die op de Europese unielijst zijn geplaatst. Tabel is opgesteld op basis van waarnemingen uit het NDFF voor de periode 2018-2023

NAAM	Aanwezig	toelichting
Zoogdieren		
Amerikaanse voseekhoorn (<i>Sciurus niger</i>)	ja	Incidentele waarneming
Axishert (<i>Axis axis</i>)	nee	Niet aanwezig
Grijze eekhoorn (<i>Sciurus carolinensis</i>)	nee	Niet aanwezig
Indische mangoeste (<i>Herpestes javanicus</i>)	nee	Niet aanwezig
Muntjak (<i>Muntiacus reevesi</i>)	ja	Incidentele waarnemingen, exacte aantallen onbekend
Pallas' eekhoorn (<i>Callosciurus erythraeus</i>)	ja	Incidentele waarnemingen
Rode neusbeer (<i>Nasua nasua</i>)	nee	Niet aanwezig
Siberische grondeekhoorn (<i>Tamias sibiricus</i>)	ja	Populatie in Tilburg, elders incidentele waarneming
Thaise eekhoorn (<i>Callosciurus finlaysonii</i>)	nee	Niet aanwezig
Wasbeer (<i>Procyon lotor</i>)	ja	Incidentele waarnemingen, exacte aantallen onbekend
Wasbeerhond (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	nee	Niet aanwezig
Vogels		
Heilige ibis (<i>Threskiornis aethiopicus</i>)	nee	Niet (meer) aanwezig
Huiskraai (<i>Corvus splendens</i>)	nee	Niet aanwezig
Nijlgans (<i>Alopochen aegyptiacus</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Roodbuikbuulbuul (<i>Pycnonotus cafer</i>)	nee	Niet aanwezig
Rosse stekelstaart (<i>Oxyura jamaicensis</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Treurmaina (<i>Acridotheres tristis</i>)	nee	Niet aanwezig
Vissen		
Amoergrondel (<i>Percottus glenii</i>)	nee	Niet aanwezig

Blauwband (<i>Pseudorasbora parva</i>)	ja	Lokaal aanwezig
(geen Nederlandse naam) <i>Channa argus</i>	nee	Niet aanwezig
(geen Nederlandse naam) <i>Gambusia affinis</i>	nee	Niet aanwezig
(geen Nederlandse naam) <i>Gambusia holbrooki</i>	nee	Niet aanwezig
Gouden Mossel <i>Limnoperna fortunei</i>	nee	Niet aanwezig
Zonnebaars (<i>Lepomis gibbosus</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Zwarte dwergmeerval (<i>Ameiurus melas</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Reptielen/ amfibieën		
Afrikaanse klauwkikker (<i>Xenopus laevis</i>)	nee	Niet aanwezig
Amerikaanse brulkikker (<i>Lithobates catesbeianus/Rana catesbeiana</i>)	nee	Niet aanwezig
Gewone koningsslang (<i>Lampropeltis getula</i>)	nee	Niet aanwezig
Lettersierschildpad (<i>Trachemys scripta</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Insecten		
Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Dwergvuurmier (<i>Wasmannia auropunctata</i>)	nee	Niet aanwezig
Rode vuurmier (<i>Solenopsis invicta</i>)	nee	Niet aanwezig
Tropische vuurmier (<i>Solenopsis geminata</i>)	nee	Niet aanwezig
(geen nederlandse naam) <i>Solenopsis richteri</i>	nee	Niet aanwezig
Terrestrische planten		
Afghaanse duizendknoop (<i>Persicaria wallichii/Koenigia polystachya</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Amerikaans bezemgras (<i>Andropogon virginicus</i>)	nee	Niet aanwezig
Ballonrank (<i>Cardiospermum grandiflorum</i>)	nee	Niet aanwezig
Boomwurger (<i>Celastrus orbiculatus</i>)	ja	Incidentele waarneming
Chinees struikklaver (<i>Lespedeza cuneata</i>)	nee	Niet aanwezig
Fraai lampenpoetsergras (<i>Pennisetum setaceum/ Cenchrus setaceus</i>)	nee	Niet aanwezig
Gestekelde duizendknoop (<i>Persicaria perfoliata</i>)	nee	Niet aanwezig
Gewone gunnera (<i>Gunnera tinctoria</i>)	nee	Niet aanwezig

Hakea (<i>Hakea sericea</i>)	nee	Niet aanwezig
Hemelboom (<i>Ailanthus altissima</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Hoog pampagras (<i>Cortaderia jubata</i>)	nee	Niet aanwezig
Japanse klimvaren (<i>Lygodium japonicum</i>)	nee	Niet aanwezig
Japans steltgras (<i>Microstegium vimineum</i>)	nee	Niet aanwezig
Kudzu (<i>Pueraria montana</i> var. <i>Lobata</i>)	nee	Niet aanwezig
Mesquite (<i>Prosopis juliflora</i>)	nee	Niet aanwezig
Oosterse hop (<i>Humulus scandens</i>)	nee	Niet aanwezig
Perzische berenklaauw (<i>Heracleum persicum</i>)	nee	Niet aanwezig
Reuzenbalsemien (<i>Impatiens glandulifera</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Reuzenberenklaauw (<i>Heracleum mantegazzianum</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Roze rimpelgras (<i>Ehrharta calycina</i>)	nee	Niet aanwezig
Schijnambrosia (<i>Parthenium hysterophorus</i>)	nee	Niet aanwezig
Sosnowsky's berenklaauw (<i>Heracleum sosnowskyi</i>)	nee	Niet aanwezig
Struikaster (<i>Baccharis halimifolia</i>)	nee	Niet aanwezig
Talgboom (<i>Triadica sebifera</i>)	nee	Niet aanwezig
Wilgacacia (<i>Acacia saligna</i>)	nee	Niet aanwezig
Zijdeplant (<i>Asclepias syriaca</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Water- en oeverplanten		
Alligatorkruid (<i>Alternanthera philoxeroides</i>)	nee	Niet aanwezig
Grote vlotvaren (<i>Salvinia molesta</i>)	ja	Incidentele waarneming, niet winterhard
Grote waternavel (<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Kleine waterteunisbloem (<i>Ludwigia peploides</i>)	nee	Niet aanwezig
Moeraslantaarn (<i>Lysichiton americanus</i>)	ja	Soort wordt incidenteel waargenomen
Ongelijkbladig vederkruid (<i>Myriophyllum heterophyllum</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Parelvederkruid (<i>Myriophyllum aquaticum</i>)	ja	Lokaal aanwezig

Smalle theeplant (<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>)	nee	Niet aanwezig
Smalle waterpest (<i>Elodea nuttallii</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Verspreidbladige waterpest (<i>Lagarosiphon major</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Waterhyacint (<i>Eichhornia crassipes</i>)	ja	Incidentele waarneming, niet winterhard
Watersla (<i>Pistia stratiotes</i>)	ja	Incidentele waarneming, niet winterhard
Waterteunisbloem (<i>Ludwigia grandiflora</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Waterwaaier (<i>Cabomba caroliniana</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Zoetwater invertebraten		
(geen Nederlandse naam) <i>Limnoperna fortunei</i>	nee	Niet aanwezig
Californische rivierkreeft (<i>Pacifastacus leniusculus</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Chinees wolhandkrab (<i>Eriocheir sinensis</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (<i>Faxonius virilis/ Orconectes Virilis</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (<i>Faxonius limosus/ Orconectes limosus</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Marmerkreeft (<i>Procambarus virginalis/ Procambarus fallax f. virginalis</i>)	ja	Lokaal aanwezig
Rode Amerikaanse rivierkreeft (<i>Procambarus clarkii</i>)	ja	Wijdverspreid aanwezig
Roestbruine Amerikaanse rivierkreeft (<i>Faxonius rusticus/ Orconectes rusticus</i>)	nee	Niet aanwezig

Tabel 2 Aanwezigheid van invasieve exoten die in het Brabantse exotenbeleid (Plan van Aanpak Invasieve Exoten 2020) als Brabantse zorgsoort zijn opgenomen. Tabel is opgesteld op basis van waarnemingen uit het NDFF voor de periode 2018-2023

NAAM	Aanwezig	Toelichting
Fluweelboom <i>Rhus typhina</i>	ja	Wijdverspreid aanwezig
Trosbosbes <i>Vaccinium corymbosum</i>	ja	Lokaal aanwezig
Aziatische duizendknopen	ja	Wijdverspreid aanwezig
Watercrassula <i>Crassula helmsii</i>	ja	Wijdverspreid aanwezig
Schijngenadekruid <i>Lindernia dubia</i>	ja	Lokaal aanwezig
Amerikaanse hondsvi <i>Umbra pygmaea</i>	ja	Lokaal aanwezig

Vraag 17: Stoppen achteruitgang van kenmerkende soorten op het boerenland. Kan de provincie ons een inzicht verschaffen van de beheeractiviteiten inzake deze soorten?

Antwoord 17: De beheeractiviteiten worden uitgevoerd door de agrarische collectieven van Boer en Natuur in Noord-Brabant op basis van de beschikking voor het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) die door de provincie is afgegeven. Bij de aanvraag voor die beschikking heeft ieder collectief in een beheerstrategie aangegeven hoe zij de doelen van het ANLb zoals wij die in het Natuurbeheerplan hebben beschreven gaan realiseren. Een voorbeeld van zo'n beheerstrategie voor het collectief Midden-Brabant is te vinden op de website van Boer en Natuur Brabant: <https://boerennatuurbrabant.nl/boerennatuur-brabant-midden/beheerstrategie/>.

Vraag 18: Natuurinclusief ontwikkelen, bouwen en beheren. Er zijn enkele gemeenten die een Soortenmanagementplan opstellen. Kunt U aangeven wat een soortenmanagementplan behelst? Kunt U aangeven welke gemeenten hier mee (gaan) werken?

Antwoord 18: Een Soortenmanagementplan (SMP) is een vorm van proactieve soortenbescherming. Hierbij kijkt een gemeente gebiedsgericht naar de opgaven die in een gebied spelen, welke ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd gaan worden en welke beschermde soorten daarbij relevant zijn. Daarbij werkt de gemeente in het SMP ook uit welke maatregelen genomen kunnen worden om negatieve effecten als gevolg van tal van ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de woningbouwopgave en de verduurzamingsopgave, te minimaliseren én daarbij tegelijkertijd populaties beschermde soorten te versterken. Een SMP is dus een instrument om de biodiversiteitsopgave duurzaam en proactief te verbinden met andere maatschappelijke opgaven. Op basis van een SMP kunnen GS bovendien een meerjarige gebiedsgerichte vergunning voor flora- en fauna-activiteiten op grond van de Omgevingswet (voorheen: Wet natuurbescherming) verlenen met als voordeel dat er geen talloze losse vergunningen per project binnen een groter gebied nodig zijn.

De gemeenten Tilburg en Etten-Leur hebben al een SMP en op basis daarvan ook een gebiedsgerichte vergunning. De gemeente Moerdijk heeft een SMP en naar verwachting op korte termijn ook een gebiedsgerichte vergunning. Daarnaast werken in elk geval 9 gemeenten momenteel aan het opstellen van een SMP (Breda, Heusden, Helmond, Maashorst, Vught, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad en Steenbergen). Andere gemeenten zijn zich aan het oriënteren op een SMP of zijn de aanbesteding gestart om tot een SMP te komen. Vanuit de provincie helpen we gemeenten hierbij zo goed mogelijk.

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Vraag 19: pag. 54; Optimaliseren biobased ecosysteem. Wat is er nodig om dit systeem te optimaliseren?

Antwoord 19: Er is een betere verbinding en samenwerking nodig van partijen binnen het biobased ecosysteem. Daarbij zoeken we nadrukkelijk de verbinding met het Plant-based netwerk, waarbij we food en biobased materialen optimaal met elkaar verbinden.

Vraag 20: Breed uitrollen van expatcenters. Kunt U uitleggen wat een expatcenter behelst? Hoe en door wie wordt dit expatcenter ingericht? Wie zorgt voor de financiering?

Antwoord 20: Het Holland Expatcenter South (HECS) is gevestigd in Eindhoven. Zij verzorgt via een one-stop-shop de formaliteiten van/voor internationale werknemers (kenniswerkers) en -bedrijven in heel Brabant. Daarnaast verstrekt het Expatcenter brede informatie over werken, wonen en leven in

NL/Brabant. Het is een samenwerkingsverband van publieke partners en het bedrijfsleven. De financiering komt van de Brabantse gemeenten, IND, provincie, regionale bedrijven en partners.

Programma 6 Energie

Vraag 21: pag. 61; Wind op Land: er loopt een afspraak dat er 941 MW aan stroom opgewekt moet worden door Wind op Land. Kan de provincie aangeven hoeveel er nu opgewekt wordt door windmolens?

Antwoord 21: In 2023 is 0,94 TWh windenergie opgewekt door 425 MW aan opgesteld vermogen. Meer informatie over de opgewekte energie en het opgestelde vermogen is te vinden op de Monitor Energie agenda 2019-2030: [Energemonitor - Energie - Dataportaal Brabant - Provincie Noord-Brabant](#)

Vraag 22: In onze provincie is een heuse netwerkcongestie.

- a) Kan de provincie aangeven hoeveel gebouwen in de publieke sector (scholen, accommodaties etc.) niet aangesloten kunnen worden op het netwerk?
- b) Kan de provincie aangeven hoeveel bedrijven er niet aangesloten kunnen worden op het netwerk?

Antwoord 22: (1) Nee, de netbeheerders verstrekken vanwege de Algemene Verordening Gegevensbescherming geen gegevens over de individuele aanvragers. Overigens is het voor Enexis ook niet altijd duidelijk waarvoor de gevraagde aansluiting zal worden gebruikt. (2) Zie antwoord bij a. Via bijgevoegde link kunt u per verzorgingsgebied zien hoeveel aanvragers er zijn en wel vermogen er in totaliteit wordt gevraagd.

Vraag 23: Betreft de begrippen: "Mee profiteren van de energietransitie" en "energierechtvaardigheid".

Context:

Vraag 31

Blz 24: 3de kolom. Wat wordt er concreet verstaan onder het "mee profiteren van de energietransitie"?

Antwoord

Met meeprofiteren van de energietransitie wordt bedoeld dat geen enkele inwoner wordt uitgesloten van de voordelen van de energietransitie.

- a) Kunt u in wat dit eerdere antwoord tijdens de PPN-bevraging met 'voordelen van de energie transitie' volledig opsomming geven wat hier mee bedoeld wordt?
- b) Zijn er in deze context ook nadelen van de energie transitie?

Antwoord 23: Wij achten dit geen technische vraag.

Vraag 24: Betreft: Doorvertaling PPN naar begroting:

Context:

In de perspectief nota is bij Energie op blz. 25 was onder wat 'willen we bereiken' expliciet benoemd:

Energie is een eerste levensbehoefte voor alle Brabanders. Energierechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht zijn nodig om de samenleving in beweging te krijgen en te houden voor de energietransitie. Het is daarom nadrukkelijk ook een sociaaleconomische verandering. Aanpassen

BBB leest in de PPN (onder een 1^e W vraag) dat het college: Energierechtvaardigheid, draagvlak wil bereiken. Echter in de begroting 2025 vindt BBB dit niet terug bij een 1^e W vraag (wat willen we bereiken en wat.) En ook niet bij de 2^e W vraag (wat gaan ervoor doen.) en ook elders niet in de begroting.

Zien wij dit juist?

Antwoord 24: Ja. Ter toelichting. In de begroting wordt omwille van leesbaarheid de activiteiten op hoofdlijnen beschreven. Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar de onlangs door ons college vastgestelde Uitvoeringsagenda Energie 2024-2027.

Programma 7 Landbouw en Voedsel

Vraag 25: Green Deal Eiwitrijke gewassen. Indicator: aantal ondersteunende en/of geformeerde consortia op nieuwe eiwitten of nieuwe verwerkingstechnieken = 2. Kan de provincie ons uitleggen wat men hiermee bedoelt? Kan de provincie ons ook voorbeelden geven hierbij?

Antwoord 25: Hiermee wordt *bijvoorbeeld* bedoeld:

- voor start up's: het verder brengen van ideeën naar kansen, naar business;
- het versnellen van ontwikkelde producten tot een commerciële versie (opschaling);
- de samenwerking om tot business te komen: jonge bedrijven onder de vleugels laten nemen door gevestigde bedrijven;
- de ondersteuning van nieuwe technologie op gebied van voedselverwerking (fermentatie, extrahering, etc.).

Voorbeelden hiervan:

Rival Foods: dit bedrijf gebruikt een eigen technologie (Shear Cell) om vleesachtige structuren te creëren van plantaardige eiwitten. Momenteel verkoopt Rival Foods kipachtige producten aan geselecteerde restaurants in Nederland en Duitsland. Men heeft in april 2024 een nieuwe locatie in Geldrop betrokken voor de productie van hun volgende generatie producten. Hierdoor kunnen ze opschalen van de distributie in foodservice in Nederland, Duitsland, het VK en Frankrijk en volgend jaar ook in de detailhandel.

Revyve: een bedrijf dat dmv fermentatie uit biergist nieuwe eiwitten produceert, heeft onlangs een productiefaciliteit geopend in Dinteloord. Het kunnen samenwerken met hun partner Cosun is een belangrijke reden voor Revyve om zich hier te vestigen

In beide gevallen is het aanwezige netwerk van kennis en expertise dat beschikbaar is voor ondernemers om hun producten en bedrijven te helpen (verder) ontwikkelen, van groot belang geweest voor hun besluit zich in Brabant te vestigen.

Vraag 26: Ministerie van LNV heeft € 22,5 miljoen beschikbaar gesteld voor extensiveren van de melkveehouderij. De provincie verwacht van dit bedrag 1400 ha te realiseren. Kan de provincie uitleggen waarvoor deze € 22,5 miljoen dan exact gebruikt gaat worden?

Antwoord 26: Wij zetten deze middelen op dit moment in via de regeling 'Grond voor graasdierhouderij'. Met deze regeling willen we graasdierhouderijen rond de Natura 2000-gebieden, Natte Natuurparels en in de beekdalen helpen, als ze willen extensiveren. Grondeigenaren kunnen hun grond aan de provincie verkopen en tegen een aantrekkelijke prijs terug pachten. Voorwaarde is dat ze de grond alleen als grasland gebruiken. Hiermee kan een graasdierhouderij, onder voorwaarden, tegen lagere kosten grond aan het bedrijf toevoegen.

Vraag 27: pag. 67 fijnstof emissie veehouderij in Brabant. Is er ook een indicator voor de reductie van fijnstof in de mobiliteit en industriesector?

Antwoord 27: De provincie Noord-Brabant is deelnemer aan het landelijke Schone Lucht Akkoord (SLA). We committeren ons aan de hierin vastgelegde reductiedoelstellingen. Ook voor de thema's mobiliteit en industrie. Het doelbereik van het SLA wordt gemonitord door het RIVM.

Vraag 28: pag. 77 Bijlage bundel) voorziening transitie veehouderij. Deze voorziening is bestemd voor het afdekken van claims als gevolg van beleidswijzigingen aangaande het landbouwbeleid.

- a) Aan wat voor claims moeten we denken die hiermee afgedekt worden?
- b) Liggen er momenteel claims?
- c) Verwacht de provincie komend jaar claims te krijgen?

Antwoord 28: Dit betreffen de claims in het kader van het stalderingsbeleid en het geitenmoratorium. De claims zijn al binnen en zijn onderhanden. Er kunnen daarvoor geen nieuwe claims worden ingediend. De periode daarvoor is verstreken.

Vraag 29: Ondersteuning voor boeren in transitie:

- a) Hoe gaat de provincie financieel bijdragen aan de ondersteuning van boeren bij de overgang naar duurzame en natuurinclusieve landbouw?
- b) Zijn de voorgestelde middelen voldoende om dit te realiseren?

Antwoord 29:

Ad a) We investeren, al dan niet met rijksmiddelen, op een aantal manieren in de ondersteuning van boeren bij de overgang naar duurzame en natuurinclusieve landbouw, op hoofdlijnen:

- We stellen begeleiding/coaching beschikbaar
- We investeren in innovatie
- We investeren in markt- en ketenontwikkeling en (nieuwe) verdienmodellen
- We belonen duurzame bedrijfsvoering
- We dragen bij aan extensivering
- We dragen bij aan passende regelgeving

Ad b) Landbouwtransitie behelst een systeemkanteling met betrokkenheid van vele partijen over tientallen jaren. De provinciale- en rijksmiddelen die beschikbaar zijn, zijn voldoende om binnen de begrotingsperiode een relevante stap te zetten, vanuit de rol van de provincie.

Vraag 30: Stikstofaanpak:

- a) Welke concrete maatregelen worden gefinancierd om de stikstofuitstoot in de landbouw te verminderen?
- b) Hoe helpt dit boeren om te voldoen aan de regelgeving?

Antwoord 30:

- a) De Stikstof opgave betreft zowel een rijksopgave als een provinciale opgave. PNB heeft de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) vastgesteld. [Home | Aanpak Stikstof Brabant](#)
- b) Naast ontwikkeling regelgeving vanuit natuur faciliteert PNB-innovaties die bijdragen aan onder andere de stikstof-emissiereductie. Voorbeelden hiervan zijn De Hoeve Innovatie en Total circulair Farm concept in de versnellingsaanpak emissiearme landbouw.

Vraag 31: Mestverwerking: Hoe wordt het budget ingezet voor innovatie in mestverwerking, en hoe ondersteunt de provincie boeren om aan strengere milieueisen te voldoen?

Antwoord 31: De provincie is als partner betrokken bij zowel de Versnellingsaanpak Emissiearme landbouw als bij het Regieorgaan Innovatie Landbouw. Via deze programma's worden o.a. ca 20 innovatieprojecten mogelijk gemaakt en gefaciliteerd, m.n. gericht op emissiereductie en vergunningverlening o.b.v. doelvoorschriften. [Netwerk voor innovaties in de landbouw | Innovatie Netwerk Landbouw \(innovatie-netwerk-landbouw.nl\)](#)

Daarnaast loopt het project Brabant Bemest Beter en is PNB betrokken bij PPS programma BSMO.

Vraag 32: Kringlooplandbouw: Welk deel van het landbouwbudget is gereserveerd voor kringlooplandbouw, en welke concrete resultaten worden verwacht van deze investeringen?

Antwoord 32: Omdat de middelen van de nieuwe uitvoeringsagenda en perspectiefnota nog niet zijn toegekend, worden er op basis van deze begroting nog geen extra programmamiddelen toegekend. Wel wordt er menskracht ingezet op het voorbereiden van projecten gericht op het bevorderen van kringlooplandbouw. De concrete resultaten kunnen pas worden gerealiseerd nadat de middelen van de uitvoeringsagenda zijn toegekend.

Vraag 33: Energietransitie voor de landbouw: Hoe ondersteunt het budget de energietransitie binnen de landbouwsector, met name voor de productie van hernieuwbare energie zoals biogas uit mest?

Antwoord 33: V.w.b. de energietransitie wordt vanuit Energie & Landbouw ingezet op twee grote uitdagingen, te weten de verduurzaming van de glastuinbouw (met name het vervangen van aardgas door duurzame bronnen) en het verhogen van de productie van biogas en groen gas. In beide gevallen is de sector aan zet om initiatief te nemen en projecten te ontwikkelen, zoals de glastuinders, de veehouders en energiebedrijven. Het budget is bedoeld voor faciliterende activiteiten, deels samen met sectororganisaties zoals ZLTO, Platform Groen Gas en Glastuinbouw Nederland, en deels samen met en gericht op lokale overheden (gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen).

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Vraag 34: pag. 79 elektrische bussen. Streven is dat in 2025 75% van de bussen in het OV elektrisch is. Hoeveel % van de bussen is er op dit moment elektrisch?

Antwoord 34: Dit jaar (2024) zouden 64 bussen in Oost en 64 bussen in Zuidoost instromen in de concessies. In verband met leveringsproblemen is maar een deel ingestroomd in Zuidoost (32) en in het laatste kwartaal 2024 zullen naar verwachting nog 18 ZE-bussen instromen. In Oost-Brabant zullen naar verwachting in het vierde kwartaal 2024 21 ZE-bussen instromen. De andere bussen (14 Zuidoost en 43 Oost) stromen naar verwachting in het eerste kwartaal 2025 in. Volgens Planning zullen in 2025 in West-Brabant (nieuwe concessie) 213 nieuwe ZE-bussen instromen. Het percentage zal hierdoor toenemen van 14% op dit moment naar 19,8% eind 2024. En naar 60% in 2025.

Het percentage van 100% in 2027 zal niet volledig gehaald worden. Onderdeel van de recente verlenging concessie Zuidoost is dat er vanwege de netcongestie andere afspraken gemaakt zijn over het verder verduurzamen van de busvloot. De CO₂-reductie die Hermes heeft beloofd te bereiken, mag ook met de inzet van HVO (Hydrotreated Vegetable Oil, diesel uit afgewerkte plantaardige oliën en restafval).

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Vraag 35: Blz. 75 Voor een gezonde structurele financiële basis voor het OV dient nog wel een aantal besluiten genomen te worden bij de Perspectiefnota 2026. Uit welke opties dienen de besluiten genomen te worden?

Antwoord 35: Om het OV-aanbod in de 3 concessiegebieden mee te kunnen laten groeien met de woningbouw- en verstedelijkingsopgave gaan de komende jaren nieuwe langlopende concessiecontracten in: West vanaf 2025 (reeds gegund), Oost vanaf 2027 (aanbesteding opgestart) en Zuidoost vanaf 2029 (aanbesteding vanaf 2027).

Om de langlopende verplichtingen voortvloeiende uit de contracten te kunnen aangaan, dient er zekerheid te zijn over de financiële dekking van de volgende onderwerpen:

- Oplossen van het indexatiegat tussen de LBI-index van de contracten en het provinciale indexatiebeleid.
- Het structureel doortrekken van Bestuursakkoordmiddelen (nu éénmalig € 3 mln. in 2027) om groei in Zuidoost te kunnen faciliteren.
- Het afdekken van het risico van de opbrengsten studenten OV-kaart (SOV).

Het college zal o.a. via de Perspectiefnota 2026 hiervoor voorstellen doen.

Vraag 36: Blz. 83 Er zal besluitvorming plaatsvinden over het voorkeursalternatief voor spoorknoop Eindhoven. Wat is het voorkeursalternatief?

Antwoord 36: Dat is de gewenste oplossingsrichting die volgt na afweging van alternatieven uit de MIRT-verkenning. Deze MIRT-verkenning wordt momenteel door ProRail uitgevoerd. Door het ministerie IenW als formeel opdrachtgever moet in afstemming met de betrokken partners vervolgens hierover worden besloten inclusief bijbehorende financiering.

Vraag 37: Ik mis in de begroting financiële middelen voor de bouw van truckparkings.

Antwoord 37: Er zijn geen provinciale middelen gereserveerd voor de bouw van truckparkings. De provincie neemt in principe geen rol in eigendom en/of exploitatie van truckparkings. Via de goederencorridors werken wij mee aan het stimuleren van de realisatie van truckparkings (door private partijen). Hiervoor is procesgeld gereserveerd.

Vraag 38: pag. 83 realisatie van wegenprojecten is en blijft de komende jaren lastig.

- a) Kan de provincie ons een overzicht verschaffen welke wegenprojecten NIET uitgevoerd kunnen worden door: stikstof problematiek, her prioritering van het mobiliteitsfonds door het rijk. Graag aparte overzichten
- b) Klopt het dat wij niets teruglezen in de begroting financiële middelen voor de bouw van truckparkings?

Antwoord 38:

- a) Het enige provinciale wegenproject waarbij op dit moment (nog) geen doorgang kan plaatsvinden door de stikstofproblematiek is de N629 Dongen – Oosterhout. De overige provinciale projecten kunnen, al dan niet met kleine aanpassingen, gerealiseerd worden. Wel is als gevolg daarvan bij het provinciale project N282 Rijen – Hulten – Reeshof het autoluw maken van Hulten voor nu uit de scope van het project gehaald. Zie ook memo gedeputeerde.

Gepauzeerde rijkswegen a.g.v. herprioritering mobiliteitsfonds zijn:

- A58 Tilburg – Breda
 - A58 Galder – st.-Annabosch
 - A2 Deil – 's-Hertogenbosch – Vught
 - A67 Leenderheide – Geldrop
- b) zie eerdere beantwoording vraag 37

Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrije Tijd

Vraag 39: P. 89 5de alinea, 2de volzin staat dat er wordt verkend welke evenementen er passend en kansrijk zijn. Wat wordt verstaan onder passend en kansrijk en hoe wordt dat getoetst?

Antwoord 39: Passend en kansrijk zijn topsportevenementen die hoge sportieve, economische en maatschappelijke rendement/impact voor de provincie hebben en passen bij het DNA van Brabant en bij de topsportaccommodaties. Toetsing vindt plaats op basis van impactmeting (sportief, maatschappelijk en economisch).

Vraag 40: In de Brainport regio is er sprake van dat men flink wil investeren in een topsportaccommodatie, hier wil men op den duur dat EK's en WK's organiseren. Is de provincie hiervan op de hoogte? Zo ja, welke rol is er dan voor de provincie?

Antwoord 40: Ja, we zijn hiervan op de hoogte. We hebben hier echter geen rol in, aangezien we vanuit de provincie niet investeren in topsportaccommodaties.

Vraag 41: pag. 90 ondersteuning bibliotheken. Kan de provincie ons een overzicht verschaffen in welke gemeenten er geen openbare bibliotheek is?

Antwoord 41: In alle gemeente zijn openbare bibliotheken. Enige uitzondering hierop is de gemeente Alphen-Chaam. Hier is wel een voorziening waar boeken worden uitgeleend, maar is er officieel geen sprake van een bibliotheekvoorziening, aangezien deze voorziening niet in alle functies voorziet zoals opgenomen in de [Wet Stelsel Openbare Bibliotheken](#).

Vraag 42: pag. 94. Stimuleren om meer te bewegen. In het bestuursakkoord is een project opgenomen: "sportiefste school van Noord-Brabant". Kan de provincie ons een overzicht sturen wat de kaders zijn waarop de sportiefste school van Noord-Brabant wordt beoordeeld? Welke school is in 2023 en in 2024 de sportiefste school van Noord-Brabant?

Antwoord 42: De sportiefste school is in Brabant een nieuw initiatief welke in 2025 voor de eerste keer wordt uitgevoerd. Op basis van de verkenning in 2024 stellen we de kaders op, waarna de uitvoering in 2025 plaatsvindt.

Algemeen financieel beleid

Vraag 43: In 2026 stevenen de gemeenten af op een ravijnjaar. Waar kan de provincie de helpende hand bieden aan de gemeenten?

Antwoord 43: Gemeenten zijn net als provincies een zelfstandige bestuurslaag, die voor een deel worden bekostigd via het gemeentefonds door het Rijk. In de uitkering van het gemeentefonds is net als bij de uitkering van het provinciefonds sprake van een ravijnjaar in 2026. Het ravijnjaar lijkt nu iets gedempter te zijn door het definitief afschaffen van de opschalingskorting in combinatie met het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssysteem in 2024. Vanuit het IPO trekken we samen op met gemeenten via het VNG om blijvend aandacht te vragen voor het ravijnjaar. Daarnaast houdt de provincie toezicht op de financiële positie van gemeenten door de beoordeling van de begroting. In dat verband wordt vanaf dit jaar gemeenten meer ruimte geboden om tijdelijke middelen in te zetten voor structurele taken.

Paragraaf 1 Bedrijfsvoering

Vraag 44: Op pagina 103 staan indicatoren over onder andere telefonische bereikbaarheid. Is er ook inzicht in email bereikbaarheid?

Antwoord 44: Het Brabantloket is naast telefonisch bereikbaar ook bereikbaar via een contactformulier. De afhandeltijd van vragen die op deze manier gesteld worden, is gemiddeld 2,3 dagen. Daarnaast is elke medewerker bereikbaar via een @brabant mailadres. Hier is echter geen monitoring op de bereikbaarheid en beantwoordingstijden, omdat dit medium zowel gebruikt wordt voor interne communicatie als communicatie met samenwerkingspartners. Voor communicatie met inwoners is de dienstverleningsnorm dat er binnen 1 week gereageerd wordt op het bericht, hetzij met een antwoord hetzij met een behandelbericht waarin wordt aangegeven binnen welke termijn een inhoudelijke reactie op het verzoek tegemoet mag worden gezien.

Vraag 45: Op 1 januari 2026 treedt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Waar valt dit onder in de begroting en wordt hier financieel ook rekening mee gehouden?

Antwoord 45: De consequenties van de verplichtingen uit de Wmebv worden uitgewerkt en meegenomen in een kostenraming voor dit project. Verwacht wordt dat de kosten worden gedekt uit de reserve Ontwikkeling bedrijfsvoering.

Paragraaf 7 Ontwikkelbedrijf en grondbeleid

Vraag 46: Pagina 152

Boekwaardeverloop Ontwikkelbedrijf

Instrument	Boekwaarde per	
	1-1-2025	31-12-2025
Deelnemingen	9.008.160	9.008.160
Grond	70.716.946	62.302.225
Leningen/garantstellingen	97.090.992	99.094.465
Totaal	176.816.098	170.404.850

Kunt u aangeven om welke reden de boekwaarde van grond in een jaar ruim 10 % is gedaald?

Antwoord 46: In de paragraaf grondbeleid van de begroting 2025 is opgenomen dat de boekwaarde van de gronden met 10% naar verwachting zal dalen. De reden hiervoor is dat wij verwachten gronden te gaan vervreemden voor de projecten Logistiek Park Moerdijk, Automotive Campus Helmond en de locatie Markthoeve.

Technische vragen fractie CDA

Algemeen

Vraag 47: Lastig dat er niet staat wat er gerealiseerd is in 2024. Hierdoor kun je plannen moeilijk op haalbaarheid toetsen.

Antwoord 47: Indien de vragensteller vergelijkingscijfers 2024 wil afzetten tegenover de ramingen 2025 en verder, dan het volgende ter overweging: Op het moment van verzending van de Begroting 2024 zijn de realisatiecijfers tot en met de zomer bekend. Aard van het werk betekent overigens dat de besteding van de middelen het werk volgt en derhalve is de besteding van 6 maanden geen goede indicatie voor de realisatie in de maanden daarna.

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Vraag 48: Blz. 10 De indicatoren en prestaties worden opgenomen nadat de uitvoeringsagenda Toekomstig bestuur is vastgesteld. Wanneer kunnen we daar een statenmededeling van verwachten?

Antwoord 48: De Statenmededeling met de [Uitvoeringsagenda Toekomstbestendig Bestuur 2024-2027](#) – conceptversie is 20 augustus jl. verstuurd. Deze is in de themabijeenkomst van 20 september besproken. Uiterlijk begin november zenden GS een Statenmededeling naar PS over de definitieve UATBB. Daarin wordt ook ingegaan op de verwerking van de adviezen vanuit de Statenwerkgroep Indicatoren.

Vraag 49: Blz. 11 Er wordt een werkplaats voor openbaar bestuur in Brabant opgezet, wie maken er deel van uit?

Antwoord 49: In het kader van kennisdeling, ontmoeting en netwerkvorming werken we aan de totstandkoming van een kennisplatform, de 'Werkplaats openbaar bestuur Brabant'. De werkplaats richt zich op volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren in Brabant. De VBG en de provincie Noord-Brabant geven de werkplaats gezamenlijk vorm en inhoud.

Vraag 50: Op blz. 12: Wat gaan de regionale omgevingsdagen kosten om te organiseren en wanneer zijn ze geslaagd? Hoeveel bezoekers is de doelstelling?

Antwoord 50: Sinds een aantal jaren organiseert de provincie samen met de vier regio's tweemaal per jaar bestuurlijke regionale ontwikkeldagen (ook wel regiodag of omgevingsdag genoemd). Bestuurders van gemeenten, waterschappen en provincie nemen hieraan deel. Het zijn belangrijke momenten om de regionale samenwerking te markeren en het werken als één overheid te versterken. Het hoofdaccent ligt daarbij op het fysieke domein, waarbij vanuit de historie ruimte en mobiliteit nog veelal domineren, maar afhankelijk van de regio vindt ook verbreding met andere thema's plaats. Vanuit die portefeuilles zijn bestuurders aanwezig. Het aantal deelnemers is afhankelijk van het aantal gemeenten en waterschappen in een regio, maar de ervaring is dat deze goed worden bezocht en alle overheden goed vertegenwoordigd zijn. De kosten van deze dagen verschillen per keer en zijn beperkt tot vergaderkosten (zoals locatie- en cateringkosten, incidenteel sprekers). De kosten worden gedeeld met de deelnemende gemeenten in de regio.

De ontwikkeldagen zijn geslaagd als de (gezamenlijke) opgaven in de regio's besproken zijn en er afspraken gemaakt worden over de betreffende projecten of processen. Dit zijn afspraken die passen binnen de kaders en uitvoering van bestaand beleid van de provincie, waterschappen en gemeenten.

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 51: Blz. 15 Programma's vanuit het Rijk zoals de nota Ruimte en Ruimte voor Defensie hebben impact maar bieden ook kansen. Aan wat voor kansen wordt hier gedacht?

Antwoord 51: De nota ruimte is het instrument (als omgevingsvisie van het Rijk) waarin het rijk de integrale vraagstukken kan beantwoorden zoals ook in het ruimtelijk voorstel staat omschreven zoals powerport Moerdijk en Defensie. De opgaven en mogelijk behoefte van Defensie die in Brabant kunnen landen zijn groot. Vanuit kansen kan je waar mogelijk koppelen aan bijvoorbeeld economie of ontwikkeling van groenblauwe opgaven.

Vraag 52: Wanneer komen de boven genoemde programma's in 2025 tot besluitvorming?

Antwoord 52: Ontwerp Nota Ruimte is voorzien dat deze voor de zomer 2025 ter inzage wordt gelegd. Ontwerp van het programma ruimte voor Defensie begin 2025. Definitieve besluitvorming vindt dan meestal enkele maanden daarna plaats.

Vraag 53: De mogelijkheid gaat onderzocht worden om meer terreinen mee te laten doen met programma Grote oogst, hoe gaat u dat onderzoeken en wanneer kunnen we daar de resultaten van verwachten?

Antwoord 53: De verkenning of er meer terreinen kunnen deelnemen in de aanpak Grote Oogst wordt in Q1 en Q2 2025 uitgevoerd. Deze verkenning bestaat uit 2 onderdelen:

- een selectie van kansrijke terreinen gebaseerd op een analyse van de gecombineerde opgaven die er liggen én de kansen die dit met zich meebrengt voor de verduurzaming van deze terreinen op de thema's energie, circulaire economie en klimaatadaptatie
- een afweging of er voldoende financiële middelen en capaciteit beschikbaar zijn/gemaakt kunnen worden om meer terreinen te kunnen ondersteunen.

Vraag 54: Blz. 15: Op hoeveel plaatsen in Brabant wordt actief beleid gevoerd samen met gemeente omtrent revitalisering bedrijventerrein? Dus opkopen bedrijven en opnieuw inrichten in gangbare kavels?

Antwoord 54: Provincie zet in op het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen, waaronder herstructurering. Herstructurering is primair de verantwoordelijkheid van gemeenten en bedrijven zelf. Wel stimuleert de provincie gemeenten om hierover regionale afspraken te maken, bv. door het ontwikkelen van regionale (her)ontwikkelingsfondsen. In Zuidoost-Brabant participeert de provincie in het ROW SGE d.m.v. een lening. Overigens kan voor individuele projecten met een bijzonder belang voor Brabant, maatwerk geleverd worden bv. met hulp van het provinciaal ontwikkelbedrijf. Via het

project Grote Oogst werkt de provincie op 12 belangrijke bedrijventerreinen aan verduurzaming en toekomstbestendigheid.

Vraag 55: Blz. 15: Naar aanleiding van de motie kleine kernen van vorig jaar zouden wij willen weten concreet hoeveel kleine kernen zijn door de provincie het afgelopen jaar geholpen middels gelden of ambtelijke bijstand om uitbieding van woningen aldaar te krijgen? Graag de kernen benoemen.

Antwoord 55: Het betreft 66 kleine kernen. Hieronder de kernen waar vanuit de 'Flexpoolregeling' woningbouwprojecten worden ondersteund (opgenomen zijn de kleinere kernen binnen gemeenten in het stedelijke concentratiegebied en alle kernen binnen gemeenten in het landelijke gebied)

Oudenbosch, Halsteren, Lepelstraat, Oirschot, Rijsbergen, Zundert, Sint-Michielsgestel, Boxtel, Liempde, Beek en Donk, Geffen, Boekel, Boxmeer, Sint-Anthonis, Werkendam, Wijk en Aalburg, Odiliapeel, Reek, Nistelrode, Oisterwijk, Moergestel, Gemert, Diessen, Eersel, Heeze, Bladel, Someren-dorp, Someren-Eind, Someren-Heide, Asten, Hooge Mierde, Sleenwijk, Almkerk, Wijk en Aalburg, Baarle-Nassau, Westerhoven, Bergeijk, Heeswijk-Dinther, Vorstenbosch, Loosbroek, Bladel, Venhorst, Deurne, Bakel, Mortel, Riel, Hoeven, Leende, Heusden, Herpt, Haarsteeg, Esbeek, Vianen, Zeeland, Schaijk, Volkel, Sint-Oedenrode, Handel, Middelbeers, Haaren, Ravenstein, Lage Mierde, Wouw, Molenschot, Lierop, Hoogerheide.

Vraag 56: Blz. 16: Hoeveel gemeente hebben momenteel geen starterslening open staan in Brabant? Graag aangeven welke top 3 gemeenten het hoogste bedrag beschikbaar stellen en een top 3 welke de kleinste lening (wel boven 0) beschikbaar stellen aan hun inwoners?

Antwoord 56: Uit de opgave van het SVn blijkt dat er 9 gemeenten zijn in Noord-Brabant die geen starterslening hebben. De hoogste bedragen worden beschikbaar gesteld door Someren, Oisterwijk en Hilvarenbeek, de laagste bedragen door Geertruidenberg, Baarle-Nassau, Bladel, Boekel en Dongen.

Vraag 57: N.a.v. blz. 16 Graag aangeven welke verstrekte leningen aan andere gemeentes de komende periode gaan vrijvallen en tegen welk rente% deze nu vaststaan?

Antwoord 57: Aannemende dat de vraag doelt op leningen vanuit beleidsdoelstelling Wonen zijn er geen verdere leningen verstrekt.

Vraag 58: N.a.v. blz. 16 Welke stappen zijn er dit jaar concreet gezet om meer mogelijkheden toe te staan aangaande benutting vrijkomende agrarische bouwwerken in het buitengebied toe te staan of andere mogelijkheden in het buitengebied toe te staan welke tot nu toe niet mogelijk waren. Graag concreet de aanpassingen benoemen.

Antwoord 58: Alle ruimtelijke initiatieven moeten zich verhouden tot hoofdstuk 5 van onze Omgevingsverordening. Die regels staan al veel toe, waarbij versterken van omgevingskwaliteit voorop staat. In het kader van kennisdeling spreken wij op regelmatige basis met gemeenten en adviseurs/initiatiefnemers over de ruime mogelijkheden die het provinciaal beleid biedt. Met name

ook omdat niet iedereen op de hoogte is van de mogelijkheden voor een opvolgfunctie, die het mogelijk maken vrijkomende agrarische bouwwerken te benutten. Gelet op de ruimte die er al is, zijn er het afgelopen jaar geen aanpassingen doorgevoerd. Daarnaast spreken wij met gemeenten die in aanvulling op hun omgevingsvisie VAB-beleid ontwikkelen.

Vraag 59: Blz. 17 Er staat opgenomen dat er gezocht is met regionale versnellingstafels naar versnellingsmogelijkheden. Welke zijn gevonden en toegepast?

Antwoord 59: Op de regionale versnellingstafels is door de deelnemende partijen inmiddels bij ca. 30 woningbouwprojecten de nodige expertise en denkkracht ingezet om deze projecten een extra duwtje richting uitvoering te geven. Een andere versnellingsmogelijkheid is het toepassen van een efficiëntere werkwijze in het voortraject van een gebiedsontwikkeling. Met het zogenoemde parallel plannen wordt op tal van plekken geëxperimenteerd waarbij de provincie ondersteuning biedt. Versnellen gebeurt ook door te zorgen voor voldoende capaciteit, zowel kwalitatief als kwantitatief. Via verschillende wegen wordt daar een oplossing voor gezocht, o.a. via de inzet van middelen uit de 'Flexpoolregeling' en 'Ruimte voor groei' (zij-instromers). Een woningbouwversneller is ook een 'Model anterieure overeenkomst' die we samen met markt en gemeenten opstellen en provincie-breed ter beschikking stellen. Onze samenwerking met het 'Expertteam woningbouw' van het Rijk is geïntensiveerd, zodat ook langs die lijn specifieke vraagstukken m.b.t. (het versnellen van) woningbouwplannen snel en efficiënt aan experts voorgelegd kan worden. Op basis van planinformatie vanuit de 'monitoringslijnen' van de provincie zijn de regionale versnellingstafels daarnaast aan de slag met prioritaire en andere (grotere) harde plannen voor woningbouw; welke harde plannen vertragen en op welke wijze kunnen deze plannen worden geholpen? Doordat markt, corporaties en overheid eerder en transparanter met elkaar in gesprek gaan, al dan niet geïnitieerd vanuit de versnellingstafels, wordt versnelling bewerkstelligd.

Vraag 60: Pag. 17: De nieuwe regels rond de Omgevingswet zijn nog niet overal duidelijk. Volgens de Nederlandse Vereniging van Gemeenten (VNG) zijn ze niet gebruiksvriendelijk genoeg. De druk op gemeenten is sinds de invoering op 1 januari toegenomen. De provincie geeft aan een faciliterende en stimulerende rol tussen gemeenten te willen zijn om expertise uit te wisselen bij het opstellen van het Omgevingsplan. Hoe ziet dit er concreet uit en wordt hier budget voor vrij gemaakt? Worden gemeenten niet alleen ondersteund bij het opstellen van het Omgevingsplan maar ook om ervoor te zorgen dat de behandeling van BOPA's geen vertraging oplopen?

Antwoord 60: Voor het project SPRONG (Samen bouwen met Partners in Regio's aan Omgevingsplannen van Noord-Brabantse Gemeenten) waarin gemeenten gestimuleerd worden om samen te werken aan het opstellen van bouwstenen voor het omgevingsplan is budget gereserveerd van circa € 150k. Daarnaast hebben we ook toegezegd om met personele capaciteit in het project te participeren (circa 2 fte). Het project beoogt door samenwerking een versnelling aan te brengen in het opstellen van het omgevingsplan en een vermindering in de benodigde capaciteit die hiervoor per gemeente noodzakelijk is. Hierdoor blijft in de basis eerder en meer capaciteit over voor andere werkzaamheden.

Vraag 61: Blz. 17 Gemeenten kunnen op grond van de regeling flexpool extra capaciteit inzetten. In welke mate wordt hiervan gebruik gemaakt, en welke verbeterpunten ziet u?

Antwoord 61: Vanuit de 1e tranche heeft 67% en vanuit de 2e tranche 76% van de gemeenten een financiële bijdrage aangevraagd bij de provincie om extra capaciteit in te kunnen zetten of in te kunnen huren om concrete woningbouwplannen versneld te kunnen realiseren.

Bij de 3e tranche zal het aspect 'betaalbaarheid' als een van criteria worden opgenomen (verbeterpunt) en zal ook worden nagegaan of de 3e-tranchegelden kunnen worden ingezet voor het opzetten van 'expert-pools' om gemeenten te ondersteunen bij de versnelling van (complexe) woningbouwplannen en -trajecten.

Vraag 62: Pag. 18: Kan worden aangegeven hoeveel gemeenten gebruik hebben gemaakt van de Flexpool Versnelling Woningbouw? Wat kan de provincie doen om deze pool extra onder de aandacht te brengen?

Antwoord 62:

1e tranche middelen: 37 gemeenten (van de 56)

2e tranche middelen: 43 gemeenten (van de 56)

De 'flexpoolmiddelen' zijn volledig uitgeput. Bij openstelling – naar verwachting in het 1e kwartaal van 2025 – zal de 3e tranche ook weer bij alle gemeenten onder de aandacht worden gebracht.

Vraag 63: Pag. 18: De provincie vraagt veel aan gemeenten als het gaat om monitoring van de harde en zachte plancapaciteit. Dit gaat ten koste van de versnelling in de woningbouw. Wat gaat de provincie doen om ervoor te zorgen dat gemeenten niet onnodig veel tijd bezig zijn met monitoring van de woningbouwopgaven aan de provincie?

Antwoord 63: De provincie monitort het planaanbod al geruime tijd en publiceert hierover op gezette tijden (o.a. ons Kwartaalbeeld Woningmarkt Noord-Brabant). Daartoe wordt de – door de provincie ontwikkelde – 'matrix plancapaciteiten woningbouw' gebruikt. Brabant breed is (bestuurlijk) afgesproken deze matrix als 'standaard' te gebruiken en een keer per jaar (rond 1 april) te actualiseren en aan te leveren aan de provincie. Met deze werkwijze – waarmee de provincie in 2005 is gestart – wordt bevorderd, dat op uniforme wijze de kwantitatieve, kwalitatieve en ruimtelijke gegevens m.b.t. het planaanbod verzameld, geactualiseerd en gemonitord worden. Bovendien – zo wordt het door veel gemeenten ervaren – is de matrix voor gemeenten zelf een bijzonder nuttige tool om zicht te houden op de omvang en samenstelling van hun planaanbod voor woningbouw.

De komende tijd wordt 'de matrix' verder geoptimaliseerd, om nog beter in te spelen op wensen vanuit de gemeenten, geo-informatie beter te ontsluiten en goed aan te sluiten op de Landelijke Monitor Voortgang Woningbouw (LMVG), die Rijk, IPO en VNG de komende tijd samen ontwikkelen. Daarmee wordt dubbel werk voorkomen en worden gemeenten gefaciliteerd, ondersteund en (op onderdelen) ontlast als het gaat om de datavoorziening m.b.t. het planaanbod voor woningbouw.

Voor heel veel andere benodigde data doet de provincie overigens geen beroep op gemeenten, maar worden tal van andere databronnen gebruikt om ontwikkelingen op de woningmarkt goed te kunnen volgen.

Vraag 64: Blz. 18 We zijn inmiddels al een tijdje in 2024, wat zijn de praktijkervaringen met het 'optoppen' tot noch toe?

Antwoord 64: De 'Handreiking Optoppen' (april 2024) is binnen de verschillende regio's onder de aandacht gebracht, verschillende gemeenten en corporaties zijn al aan de slag met optopprojecten. Als provincie zijn we hier niet direct bij betrokken. Wij werken momenteel aan een plan van aanpak om tot een Brabantse aanpak op het beter benutten van de bestaande voorraad te komen.

Vraag 65: Blz. 19 Integraal werken aan het toekomstbestendig maken van het stedelijk netwerk. U heeft het hier over sterke steden en vitale dorpen. Geldt dit ook voor kleine kernen en hoe geeft u deze een plaats hierbinnen?

Antwoord 65: Ja, specifiek voor kleine kernen faciliteren we het ontwikkelen van een dorpenstrategie, waarbij we samen onderzoeken hoe verdichting in de dorpen kan worden ingezet voor onder andere versterking van het dorpskarakter, de leefbaarheid, het voorzieningenniveau, de bereikbaarheid en beter kunnen inspelen op de veranderende bevolkingssamenstelling met een meer gevarieerd woonmilieu. Daarnaast is ook veel van de overige ondersteuning niet alleen beschikbaar voor steden, maar ook voor gemeenten met kleine kernen. Denk hierbij aan het [kennis- en netwerkprogramma Stedelijke gebiedsontwikkeling](#), de inzet van de Stedelijke Adviescommissie, de [Regeling Flexpool Versnelling Woningbouw](#) en de advisering via onze planbegeleidingsteams

Vraag 66: Pag. 19: Het college geeft aan in te willen zetten op het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Welke mogelijkheden zijn er om de Maatwerkregeling Omgevingskwaliteit te verruimen om woningsplitsing in het buitengebied makkelijker te maken?

Antwoord 66: De mogelijkheden voor splitsing zijn per 1 januari 2024 verruimd. Hiertoe is de beleidsregel 'Maatwerk met als doel Omgevingskwaliteit' vastgesteld. Op grond van deze beleidsregel is het mogelijk om in cultuurhistorische of karakteristieke panden twee of meerdere wooneenheden te vestigen. Dat kan op alle plekken in het landelijk gebied waar deze panden zich bevinden. Ook is in de beleidsregel onder meer de tegenprestatie bepaald voor het versterken van de omgevingskwaliteit. De beleidsregel wordt geëvalueerd en waar nodig aangepast of verduidelijkt als de praktijk daarom vraagt. De evaluatie en voorstel tot aanpassing van de beleidsregel wordt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2025 afgerond.

Vraag 67: Blz. 21 Onder werklocaties staat dat de raming in 2024 hoger is vanwege een rijksbijdrage van 3,3 miljoen. Wat is er concreet met dit geld gebeurd en wat zijn de resultaten?

Antwoord 67: De provincie Noord-Brabant heeft ruim 3,3 miljoen euro ontvangen vanuit SPUK Bedrijfsvastgoed, onderdeel 'ontzorgingsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen', opgezet door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Met dat geld moeten in totaal 104 bedrijventerreinen worden verduurzaamd, middels het opzetten of verbeteren van de organisatiegraad. De regio's in Brabant gaan aan de slag met een aanpak die aansluit bij plaatselijke kansen, netwerken en bestaande initiatieven. De middelen en doelstelling zijn naar rato van het aantal terreinen aan de deelnemende gemeenten per regio verdeeld. De regio's zijn recent (eind september 2024) gestart met de uitvoering wat maakt dat er nog geen resultaten zijn.

Programma 4 Natuur en milieu

Vraag 68: Blz. 34 Geen dekking voor een deel van de opgave, hoe nu verder?

Antwoord 68: We zoeken uit of middelen van het Landelijk Programma Natuur (LPN) of no-regretmiddelen hier een oplossing voor kunnen bieden. Ook verkennen we of we binnen de totale NNB-begroting kunnen schuiven tussen het rijksdeel en het provinciaal deel van het budget.

Vraag 69: Blz. 35 De provincie subsidieert het natuur en landschapsbeheer van het NNB op basis van het Subsiestelsel Natuur en landschap. In hoeverre wordt hier door landeigenaren gebruik van gemaakt en is er naar uw oordeel voldoende bekendheid bij de doelgroep ten aanzien van deze subsidieregeling?

Antwoord 69: Op dit moment maken 3 grote landgoedeigenaren rechtstreeks gebruik van de SNL-regeling. De meeste landgoedeigenaren maken via de NCB (natuurcollectief brabant) en de Unie van Bosgroepen gebruik van de subsidieregeling. De mogelijkheid voor subsidie wordt (ook) bij nieuwe landgoedeigenaren onder de aandacht gebracht als zij inrichtingssubsidie bij het GOB aanvragen.

Vraag 70: Blz. 38 De indicator is dat er in 2030 13.000 ha nieuw bos is aangelegd ten opzichte van 2020, het is nu 2024, waar staan we nu?

Antwoord 70: Tot en met 2023 is 598 ha nieuw bos binnen het natuurnetwerk aangelegd. Ook buiten het natuurnetwerk is nieuw bos gerealiseerd waarvan de exacte omvang nog in beeld wordt gebracht.

Vraag 71: De indicator is dat er in 2030 20.000 ha bos op de zandgronden omgevormd is naar vitaal bos, het is nu 2024, waar staan we nu?

Antwoord 71: Ook voor de revitalisering van de bossen wordt momenteel de exacte omvang in beeld gebracht. Deze bedraagt naar verwachting ca. 3.000 ha.

Vraag 72: Blz. 40 De indicator stelt dat in 2030 de emissie en de depositie van stikstof in Noord Brabant afgenomen tot een niveau zoals in het kader van het NPLG tussen rijk en provincie is overeengekomen. En dat niveau is?

Antwoord 72: Het afgesproken niveau voor Brabant in het kader van het NPLG is 7 kton. Het nieuwe kabinet heeft (nog) geen voorstel gedaan voor een andere overeenkomst met de provincies, dus dit is (nog) de vigerende indicator.

Vraag 73: Blz. 42 In 2030 is het aantal vierkante meters groen per gemeente in de bebouwde kom met 5 % toegenomen ten opzichte van 2023, in hoeverre zijn we op koers?

Antwoord 73: Bureau Cobra Groeninzicht heeft van ons recentelijk een opdracht gekregen voor het leveren van een Groenmonitor. Met deze Groenmonitor worden de percentages groen per gemeente en/of wijk in de provincie Noord-Brabant in zicht gebracht.

Het doel is om per gemeente en wijken in deze monitor de hoeveelheid groen te monitoren over de periode 2023-2030. Daarbij wordt er een 0-meting voor 2023 gedaan, een optionele tussenmeting in 2027 en een eindmeting in 2030. Cobra is momenteel met terugwerkende kracht de 0-situatie in beeld aan het brengen. Op dit moment kan dus nog niets over de ontwikkeling van het % groen worden gezegd, omdat op zijn vroegst in 2027 een tussenmeting wordt gedaan.

Wel wordt er jaarlijks een infographic en een GIS-bestand met data van de gemeenten aangeleverd.

Vraag 74: Blz. 43 In 2030 is de luchtkwaliteit verbeterd en de geluidsoverlast verminderd, met hoeveel %?

Antwoord 74: Met betrekking tot geluidssanering is nog niet bekend wat het juiste aantal woningen is dat voor sanering in aanmerking komt. Vooralsnog is dit gebaseerd op de geluidbelastingkaart maar hierin is geen correctie voor de reeds gesaneerde woningen opgenomen. In alle getallen is voorsnog 10% reductie per jaar opgenomen. Begin 2025 verwachten we een definitieve lijst van het Rijk (bureau saneringen verkeerlawaa).

Met betrekking tot Luchtkwaliteit: wij streven naar 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016 ten aanzien van binnenlandse bronnen. Dit betekent dat de negatieve gezondheidseffecten van luchtverontreiniging in Noord-Brabant afneemt van circa 9 maanden gemiddeld levensduurverlies tot circa 4,6 maanden.

Vraag 75: Blz. 49 We zien nu al verschillende verbeterpunten m.b.t. tot systeem, processen en informatievoorzieningen, aan wat voor concrete verbeterpunten moeten we dan concreet denken?

Antwoord 75: Na de ingebruikname van het nieuwe Omgevingsloket als onderdeel van de Omgevingswet is er in ieder geval voor gezorgd dat de aanvragen op een goede manier binnen kunnen komen en verwerkt worden. Hierna zijn er nog genoeg verbeterstappen die in het kader van verdere procesoptimalisatie gezet kunnen worden. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de omgang met meervoudige aanvragen (bijv. aanvragen voor een omgevingsvergunningen met tevens een natuurbeschermingscomponent), of het verbeteren van de uitvraag van onderdelen in de toepasbare regels (vragenboomstructuur). Hiervoor hebben we gesprekken met de omgevingsdiensten en lopen eveneens landelijke verbetertrajecten zowel via het VNG als het IPO. Eerder is hierover uitgebreider gecommuniceerd deze statenmededeling "[eerste ervaringen met de Omgevingswet](#)".

Vraag 76: N.a.v. blz. 51. Welke Europese subsidies zijn dit jaar (2024) binnengehaald en welke hebben we wel aangevraagd en niet ontvangen?

Antwoord 76: In 2024 wordt er vanuit Natuur gefinancierd in openstellingen voor bosrevitalisering en het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) binnen het Gemeenschappelijk landbouwbeleid/Nationaal strategisch plan (GLB/SNP). Er zijn vanuit Natuur naast de cofinanciering van het GLB/NSP geen aanvragen gedaan voor Europese subsidies.

Vraag 77: Is het nu overal in Brabant mogelijk om vergisters te plaatsen bij agrarische bedrijven in het buitengebied? Welke vooraarden worden gehanteerd?

Antwoord 77: Mestbewerking wordt in kader van kringlooplandbouw en het reduceren van emissies gestimuleerd. Vergisten van mest uit eigen stal op eigen erf is een agrarische activiteit met een meldingsplicht bij de gemeente mits passend binnen het bouwblok en bestemming van het gebied. Omgevingswet, de provinciale verordening en het gemeentelijk omgevingsplan kunnen voorwaarden bevatten. In de provinciale verordening is o.a. opgenomen dat een veehouder op zijn bedrijf in principe geen mest van collega veehouders mag bewerken.

Programma 5 Economie, kennis en talentontwikkeling

Vraag 78: Wanneer kan PS de verwerking van de nieuwe uitvoeringsagenda EKT verwachten?

Antwoord 78: De verwerking van de financiële consequenties uit hoofde van de uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling vindt plaats bij slotwijziging 2024. De verwerking van de consequenties uit hoofde van de uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling ten aanzien van indicatoren zal bij burap I 2025 plaatsvinden.

Vraag 79: Is het wel mogelijk om deze (deel-)begroting goed te keuren als geen enkele indicator definitief is?

Antwoord 79: Afgesproken is om voor deze begroting de indicatoren van de afgelopen uitvoeringsperiode te gebruiken. Deze zijn destijds vastgesteld en derhalve definitief. De indicatoren van de nieuwe uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling worden verwerkt in burap I 2025.

Vraag 80: De programmalasten dalen (vooralsnog) van circa 84 mln. naar 22,7 mln. in 2025 maar de organisatiekosten blijven gelijk. Is dat consequent?

Antwoord 80: Zoals in toelichting op de verschillen tussen begroting 2025 en begroting 2024 op blz. 58 wordt toegelicht wordt de daling in 2025 vooral veroorzaakt doordat bepaalde uitgaven zoals MIT (€ 12 mln.) en Europese programma's (€ 39 mln. voor cofinanciering + Efro-bijdragen) in 2025 (nog) geen bedragen voor uitvoering zijn geraamd. Raming gebeurt meestal bij de 2e Burap 2025 omdat op voorhand onzeker is wanneer beschikkingen uitgaan. M.a.w. het is niet zo dat bepaalde uitgaven/activiteiten (en daarmee gepaard gaande organisatiekosten) in 2025 niet zullen plaatsvinden, maar deze worden pas in een later stadium in de begroting opgenomen. Verder zijn middelen m.b.t. Uitvoeringsagenda 2024-2027 (in afwachting van vaststelling UA) nog niet in begroting 2025 opgenomen. Dit zal bij slotwijziging 2024 plaatsvinden.

Vraag 81: Waar zijn de ambities (en kosten) van de provincie Noord-Brabant in de begroting geformuleerd om mensen in een praktisch vak op te leiden? Juist in deze 'discipline' zijn grote tekorten aan arbeidskrachten.

Antwoord 81: In de begroting is het opleiden in een “praktisch” vak o.a. terug te vinden in: "Vergroten bewustwording binnen het thema maakindustrie". Dit slaat met name op de Techniek Coalitie Brabant (TCB). De Techniek Coalitie Brabant (TCB) heeft als hoofddoel om het tekort aan technisch personeel in Brabant terug te dringen door samenwerkingen tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven te stimuleren. Als provincie ondersteunen we dit initiatief door financieel bij te dragen aan beleidsontwikkeling, financiering en het verbinden van de verschillende partners om duurzame oplossingen te bevorderen.

Ook Brabant Leert faciliteert opleidingen die niet alleen een theoretische, maar ook een praktische achtergrond kunnen hebben. Denk hierbij ook aan het faciliteren van doorstromers of specialisten in hun vak.

Vraag 82: Pag. 54: Welke concrete stappen en beleidsmaatregelen worden op dit moment genomen om onze positie op het Regional Innovation Scoreboard verder te verbeteren, en hoe gaan we de ambitie realiseren om in 2030 tot de top 15 meest innovatieve regio's van Europa te behoren? Daarnaast, welke specifieke innovatiedomeinen of sectoren worden gezien als sleutelgebieden om deze sprong te maken?

Antwoord 82: De gehele nieuwe Uitvoeringsagenda EKT, die op 30 augustus in concept met uw Staten is besproken, staat in het teken van verbeteren van onze positie en realiseren van onze ambitie. Dit doen we langs 5 missie gedreven innovatiegebieden (Energietransitie; Van lineaire naar circulaire economie; Voedselketens in harmonie met omgeving en klimaat; Gezond ouder worden; en Veilig en weerbaar in fysieke en digitale omgeving) alsmede langs de ontwikkeling en ondersteuning van sleuteltechnologieën die in Brabant sterk aanwezig zijn: zoals semicon, fotonica, batterijtechnologie en AI.

We nemen bijvoorbeeld belemmeringen die start- en scale-ups ervaren rondom financiering en doorgroei zoveel als mogelijk weg (o.a. door netwerk van instrumenten en financieringsmogelijkheden sluitend te houden voor alle ontwikkelingsfasen van innovatieve starters); we stimuleren, financieren en faciliteren innovaties van het MKB via de MIT-regeling (Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren); we stimuleren en faciliteren de vorming van Brabantse of nationale innovatiecoalities en -projecten. Op verscheidene uitdagingen zetten we publiek-private innovatie-infrastructuur neer (zoals op gebied van batterijen, zonne-energie, nucleair, eiwit en medische technologie).

Vraag 83: Pag. 54: Ik mis in deze begroting specifieke aandacht voor het midden- en kleinbedrijf (MKB), dat een cruciale rol speelt in onze regionale economie en innovatiekracht. Welke concrete maatregelen en initiatieven zijn er opgenomen om het MKB te ondersteunen en te versterken, en hoe worden zij betrokken bij onze ambitie om een van de meest innovatieve regio's van Europa te worden?

Antwoord 83: Zoals u kunt lezen in de uitvoeringsagenda Economie, Kennis en Talentontwikkeling 2024 – 2027 ondersteunen we het stuwend MKB met verschillende maatregelen en initiatieven. Enkele voorbeelden hiervan zijn de MIT-regeling, investeren we in campussen (bijv. Business Park Aviolanda en Pivot Park), vergroten van datamaturiteit binnen het MKB door o.a. het aanbieden van data coaches en het doorontwikkelen van MKB-traineeship.

Vraag 84: Pag. 59: Hoe verloopt de timing van de beschikkingen voor de EFRO-bijdragen en Rijksbijdragen MIT, en wat is het verwachte moment waarop deze middelen in de raming voor 2025 kunnen worden opgenomen? Zijn er al signalen over wanneer we een beschikking kunnen verwachten, en wat zijn de consequenties voor de begroting als deze bijdragen later komen dan verwacht?

Antwoord 84: De raming gebeurt bij de 2e Burap 2025 omdat het lastig is te voorspellen wanneer (in welk jaar) de beschikkingen van de diverse aanvragen zullen uitgaan en daarmee ten laste van welk begrotingsjaar de beschikkingen ten laste komen. In het verleden zijn de middelen van de MIT steeds uitgenut.

- Hoe verloopt de timing van de beschikkingen voor de EFRO-bijdragen?

Na een OPZuid openstelling worden de projectaanvragen beoordeeld op kwaliteit via een adviescommissie. Projecten met een positief advies die binnen het subsidieplafond vallen, ontvangen bericht hierover binnen circa drie maanden na indiening. Vanaf dan start de financieel technische toets (FTT). Dat houdt in dat de aanvrager financieel-technische vragen ontvangt over het beoogde project, bijvoorbeeld vragen over staatssteun en over verduidelijking van begrotingsposten. Wanneer alle vragen naar tevredenheid zijn beantwoord, wordt de beschikking toegekend. De FTT kan ongeveer twee tot zes maanden duren en is sterk afhankelijk van de responsnelheid van de aanvrager

- wat is het verwachte moment waarop deze middelen in de raming voor 2025 kunnen worden opgenomen?

Raming gebeurt bij BURAP II.

Programma 6 Energie

Vraag 85: Wanneer kan PS de verwerking van de nieuwe uitvoeringsagenda Energie verwachten?

Antwoord 85: De verwerking van de financiële consequenties uit hoofde van de uitvoeringsagenda Energie vindt plaats bij slotwijziging 2024. De verwerking van de consequenties uit hoofde van de uitvoeringsagenda Energie ten aanzien van indicatoren zal bij burap I 2025 plaatsvinden.

Vraag 86: Er wordt gesteld dat de provincie een van de spelers is in de energietransitie. Er is daarom sprake van een grote afhankelijkheid bij vrijwel alle 'energie'ambities. Moeten we niet een indicator voor opnemen voor de mate van afhankelijkheid. In de trant van hoe meer partners, hoe groter de afhankelijkheid hoe meer risico dat projecten anders verlopen dan gepland enz. enz.

Antwoord 86: In de energietransitie spelen zeer veel partijen een rol, vragers en aanbieders van energie (inwoners en bedrijven), overheden die vergunningen dienen te verlenen, bedrijven die de energietransitie technisch (en feitelijk) mogelijk maken, bezwaarmakers en de rechterlijke macht.

Aanvullend op voorgaand antwoord is het tellen van partijen is daarbij niet voldoende, het is ook van belang te weten (in te schatten) hoe partijen zullen acteren. Dat laatste heeft de afgelopen jaren ook de netbeheerders voor uitdagingen geplaatst. De groei van zowel energieopwekking (met name zon

op dak) als de ontwikkeling van elektrificatie in zowel de woonomgeving als in het bedrijfsleven is veel sneller gegaan dan vooraf rekening mee werd gehouden.

Vraag 87: Waar kunnen wij de begrote bijdrage vinden van ondersteuning van de verduurzaming van huizen in de provincie om daarmee de energielasten van inwoners te verminderen?

Antwoord 87: Gemeenten zijn door het Rijk aangewezen om regie te voeren op de energiebesparingsopgave, aangezien zij het dichtst bij inwoners staan. Wij richten ons daarom op het ondersteunen van gemeenten om inwoners te helpen bij de verduurzaming van hun woning. De middelen die we hiervoor inzetten zijn te vinden in de Uitvoeringsagenda Energie 2024-2027. Op pagina 55 staat de verdeling van de programmamiddelen, waaronder de middelen voor besparing en verduurzaming. In de verdeling van de programmamiddelen is een aparte post opgenomen voor natuurvriendelijk isoleren. Hiermee helpen we gemeenten met het vormgeven van natuurvriendelijk isoleren; het grootste knelpunt waardoor grootschalige isolatieplannen om woningen te verduurzamen niet tot uitvoering kunnen komen.

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Vraag 88: Pag. 76: Belangrijk zorgpunt blijft het hoge aantal (dodelijke) verkeersslachtoffers in Brabant. Verkeersveiligheid heeft daarom ook in 2025 de hoogste prioriteit. We gaan aan de slag met de uitvoering van het vastgestelde BVVP 2024-2027 met focus op de drie thema's fietsers, onervaren verkeersdeelnemers en afleiding. Kan worden aangegeven in welke mate wordt ingezet op handhaving, hoeveel budget hiervoor is vrijgemaakt en hoe hierover afstemming plaatsvindt met Rijkswaterstaat en de Politie?

Antwoord 88: Het BVVP is een gezamenlijke uitvoeringsagenda met onze verkeersveiligheidspartners. We werken daarin intensief samen via een integrale aanpak langs 3 pijlers: gedrag, infrastructuur en handhaving. De provincie vervult hierin o.a. ook de regierol.

De wettelijke verantwoordelijkheid (en daarmee de bevoegdheden) voor handhaving ligt bij politie en Openbaar Ministerie. Op de provinciale begroting is er dus geen apart budget voor handhaving, omdat dit niet tot onze (wettelijke) kerntaken behoort. Als wegbeheerder maken we, op basis van de risicogestuurde en datagedreven aanpak, afspraken met de politie over waar en waarop gehandhaafd wordt. Zie ook beantwoording vraag 146.

Vraag 89: Pag. 77: Het CDA ondersteunt de inventarisatie van maatregelen om het provinciaal wegennet klimaatadaptief te maken. Een van de wegen die dringend onderhoud nodig heeft op dit gebied is de N261, waar de kans op aquaplaning aanzienlijk toeneemt na zware regenval en het zicht sterk vermindert door het type asfalt. Kan worden aangegeven welke provinciale wegen op de planning staan voor klimaatadaptieve aanpassingen, en in welke volgorde deze onderhoudsmaatregelen worden uitgevoerd?

Antwoord 89: De inventarisatie gaan we in 2025 uitvoeren. Zodra we de resultaten hebben, worden de Staten hierover geïnformeerd.

Vraag 90: Pag. 77: Het CDA mist op dit moment de indicator waaruit blijkt hoeveel percentage rituitval er het afgelopen jaar is geweest. Iets wat door inwoners wel als een vaker wordt ervaren dan hier de ambitie is. Kan de indicator hiervan worden gegeven?

Antwoord 90: Het percentage voor de rituitval over 2023 is opgenomen in de jaarrekening 2023. De rituitval is toen uitgekomen op: 4,71%. Dat is fors hoger dan de ambitie en ook hoger dan in de afgelopen jaren. De stakingen in 2023, de huidige personeelstekorten bij de vervoerders en het hoge ziekteverzuim worden als de belangrijkste oorzaken gezien. Via de regierol op de concessiecontracten staan we in nauw contact met de vervoerders om de ontwikkelingen te monitoren en bij te sturen (waar nodig én mogelijk). We verwachten dat de rituitval de komende jaren weer zal afnemen als ook de personeelstekorten door de extra inspanning van de vervoerders afnemen.

Vraag 91: Pag. 81: Welke mogelijke scenario's worden overwogen als de ontwikkelingen rondom de Studenten OV-kaart vanaf 2025 grote invloed hebben op de OV-financiën? Hoe wordt hiermee rekening gehouden bij de planning van de OV-concessies?

Antwoord 91: Als er geen (volledige) compensatie komt vanuit het Rijk, dan zullen er aanvullende provinciale middelen ter beschikking moeten worden gesteld om te voorkomen dat de vervoerders het OV-aanbod moeten afschalen. Het behoud en de groei van het OV-aanbod zijn randvoorwaardelijk voor de woningbouw- en verstedelijkingsopgave. In het Bestuursakkoord is opgenomen dat met het OV een schaa sprong gerealiseerd moet worden om daarmee een versnelling te geven aan de mobiliteitstransitie.

Vraag 92: Pag. 81: Hoeveel budget wordt er specifiek vrijgemaakt in de begroting voor het bereikbaar houden van kleine kernen met het openbaar vervoer? Dit lijkt momenteel te ontbreken in de financiële plannen, terwijl het van groot belang is voor de leefbaarheid en toegankelijkheid van deze gebieden.

Antwoord 92: De OV-concessies gaan over een samenhangend pakket van zowel stad- als streekvervoer (inclusief de Buurtbussen). Via de aanbesteding van concessies wordt met het Programma van Eisen (PvE) het OV-aanbod meerjarig uitgevraagd bij marktpartijen. Jaarlijks worden via het vaststellen van de exploitatieplannen samen met de vervoerders en Reizigersoverleg Brabant (ROB) gekeken naar aanpassingen en optimalisatie van de dienstregeling binnen de geldende concessievoorwaarden.

Via de uitvoeringsagenda 'Gedeelde mobiliteit is maatwerk' is de bereikbaarheid van kleine kernen verder geborgd. Vanaf 2026 zal in heel Brabant Bravoflex gaan rijden. Met deze vorm van kleinschalig vervoer kan vanaf een bushalte, bijvoorbeeld in kleine kernen, een taxi geboekt worden die je naar een hub brengt waar overgestapt kan worden op de reguliere buslijn. Vanaf 2025 in West-Brabant en vanaf eerste helft 2026 in de rest van Brabant is het dus mogelijk om door heel Brabant met het regulier OV al dan niet in combinatie met Bravoflex te reizen tussen 7.00 en 23.00 uur (ook in het weekend, ook in kleine kernen). Met de start van Bravoflex wordt ervoor gezorgd dat iedereen gebruik kan maken van het OV. Door het bieden van maatwerk houden we het OV voor iedereen bereikbaar én betaalbaar in de toekomst. Daarnaast zijn op vele plekken in Brabant Samen-initiatieven in de vorm van kleinschalige vervoersoplossingen in een specifiek dorp of stad (bijvoorbeeld een boodschappenbus). Voor Bravoflex en Samen-initiatieven is vanaf 2026 een budget

gereserveerd van 3 mln. per jaar. Bravoflex wordt uitgevoerd in combinatie met het WMO-vervoer dat de gemeenten regelen en betalen.

Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd

Vraag 93: Blz. 90: Loopt er nu een traject om een topsportevenement naar Brabant te halen? Welk evenement is dit (als het aan de orde is)?

Antwoord 93: Ja loopt een traject voor een wielerevenement Super EK 2028 waarover we nog in afwachting zijn voor de toekenning voor Brabant. Daarnaast lopen er trajecten voor EK BMX freestyle 2025, EK Shorttrack 2026 en de Sollheim Cup 2026 (toptoernooi vrouwengolf).

Vraag 94: Blz. 90: Graag concreet aangeven welke 8 à 10 evenementen jaarlijks ondersteund worden?

Antwoord 94: Geplande evenementen voor 2025 zijn: GP van der Poel, The Dutch Masters, Libema Open, ZLM Tour, Marathon Eindhoven, EK BMX freestyle, ISU Worldcup Shorttrack, WK Handbal. Daarnaast zijn er nog enkele evenementen die nog onzeker zijn.

Vraag 95: Hoeveel geld & middelen besteedt de provincie Nrd-Brabant aan breedtesport in de hele provincie??

Antwoord 95: Breedtesport is een directe verantwoordelijkheid van gemeenten en de sportbonden en dus geen onderdeel van het sportbeleid van de provincie. Wat we wel in deze bestuursperiode doen, is het stimuleren van sporten en bewegen van specifieke doelgroepen (inclusie). Hiervoor is in de periode 2025-2027 circa € 4 mln. rechtstreeks beschikbaar en € 1,6 mln. via projecten uitgevoerd door het BrabantSport Fonds.

Vraag 96: Is bovenstaand bedrag meer of minder dan de kosten die gemaakt worden om jaarlijks 8-10 topsportevenementen te ondersteunen?

Antwoord 96: Voor de jaarlijkse 8- 10 topsportevenementen is structureel € 0,9 mln. beschikbaar (daarmee € 2,7 mln. periode 2025-2027)

Vraag 97: Is er ook budget begroot om vrijwilligers te ondersteunen binnen Noord-Brabant?

Antwoord 97: Nee, er is niet specifiek budget begroot om vrijwilligers te ondersteunen. Maar zoals we ook hebben opgenomen in onze uitvoeringsagenda (H5 p.50) vervullen vrijwilligers een belangrijke rol binnen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. En we zien een maatschappelijke trend dat een groot deel van de Nederlanders weliswaar nog altijd wel bereid is om zich vrijwillig ergens voor in te zetten, echter vaker op een vrije en losse manier in plaats van door zich gedurende langere tijd ergens aan te verbinden. Vooral nog is de veronderstelling daarom dat er niet per se een tekort is aan vrijwilligers, maar dat de werving en de rol van de vrijwilligers bijzondere aandacht vraagt. Onze uitvoeringsorganisaties zijn vraagbaak voor de sectoren. Op die manier houden we een vinger aan

de pols en we zullen zo nodig, indien de signalen daartoe aanleiding zijn, hierover met hen en gemeenten in gesprek gaan.

Vraag 98: Pag. 93: We ondersteunen samen met onder andere het Rijk het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) 2025-2028. Via dit programma werken scholen en culturele instellingen samen om kunst en cultuur een vast onderdeel van het lesprogramma te maken. Kan worden verduidelijkt wat de rol van de provincie is in deze?

Antwoord 98: Cultuureducatie met Kwaliteit is een regeling van het Rijk waarvoor aanvragen worden gedaan bij het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Binnen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit is Kunstloc Brabant in opdracht van de Provincie verantwoordelijk voor de aanvraag namens de gemeenten in de provincie met minder dan 90.000 inwoners. De grote gemeenten dienen hun eigen aanvraag bij het Fonds voor Cultuurparticipatie in. Daarnaast voert Kunstloc Brabant namens de Provincie een bovenlokaal kennisdelingsprogramma uit zodat de CMK-activiteiten in de provincie op elkaar aansluiten en grotere gemeenschappelijke thema's centraal opgepakt kunnen worden.

Het Rijk draagt voor de uitvoering van CMK4 in de kleinere gemeenten in Brabant jaarlijks €1.538.144,- bij. Dit bedrag wordt door de Provincie en de deelnemende gemeenten gematcht. Van dit bedrag wordt € 534.000,- gevonden in de jaarlijkse provinciale subsidies aan Kunstloc Brabant en Erfgoed Brabant. Het overige bedrag wordt gematcht door de deelnemende gemeenten, die naar rato bijdragen (d.w.z. een bijdrage per inwoner).

Vraag 99: Pag. 94: Ook ondersteunen wij door middel van (meer)jaarlijkse subsidies restauraties van voor Brabant beeldbepalende rijksmonumenten. Het betreft zo'n 10-12 rijksmonumenten per jaar. Hoe wordt bepaald welke monumenten het komende jaar wel of niet in aanmerking komen voor deze subsidie? Wat zijn hiervoor de criteria?

Antwoord 99: M.b.t. de criteria het volgende. Er wordt subsidie verstrekt voor projecten in de provincie Noord-Brabant die zijn gericht op de restauratie van (meestal) onrendabele rijksmonumenten die moeten aansluiten bij het erfgoedbeleid te weten: religieus erfgoed, militair erfgoed, industrieel erfgoed of kastelen en landgoederen. Een aanvrager kan maar één subsidie per openstelling (= per jaar) ontvangen en de subsidie wordt geweigerd indien er voor het project reeds subsidie van de provincie of hiertoe van het Rijk is verstrekt. Er moet een gedegen restauratieplan zijn waarvoor ook een omgevingsvergunning is afgegeven. De subsidie wordt toegekend op datum van binnenkomst. Indien nodig (als er op één dag zoveel aanvragen zijn binnengekomen dat het subsidieplafond wordt overschreden) wordt de volgorde bepaald op basis van loting. Dat laatste is feitelijk altijd het geval. Via deze regeling stellen we jaarlijks circa 4 miljoen beschikbaar terwijl we voor circa 9 miljoen aanvragen ontvangen.

Vraag 100: Pag. 96: Hoeveel subsidie is er vrijgemaakt in de begroting voor het ondersteunen van festivals en evenementen in Brabant, gezien het belang van deze sector voor de culturele en economische dynamiek van de provincie?

Antwoord 100: Er is niet specifiek voor festivals budget gereserveerd voor festivals en evenementen. Binnen de meerjarige subsidieregeling professionele kunsten worden diverse professionele instellingen ondersteund, waaronder organisaties die festivals organiseren. In de periode 2025-2028 ontvangen bijvoorbeeld de volgende organisaties een meerjarige bijdrage voor hun organisatie en (festival)activiteiten: November Music (€1.050.000), Dutch Design Foundation (Dutch Design Week; €1.100.000), Festival Boulevard (€ 625.000), Festival Circolo (€624.000), BredaPhoto (€625.000), Playgrounds (€625.000), Stg. Heaviness (€360.000), Tilt (€300.000), Jazz in Duketown (€300.000) en Stg. Idee-Fixe (€180.000).

Daarnaast vindt er mogelijk ondersteuning plaats van initiatieven/projecten van festivals die een aanvraag indienen binnen de subsidieregeling Inclusief kunst- en cultuuraanbod.

Vraag 101: Pag. 97: Hoeveel is er in de begroting vrijgemaakt voor cultuur in kleine kernen, en specifiek voor het ondersteunen van kleine kernen bij het behoud van een dorpshuis, café of cultuurcentrum? Daarnaast zou ik graag willen weten welke rol het college voor zichzelf ziet in het behouden en versterken van deze belangrijke culturele voorzieningen in de kleinere gemeenschappen.

Antwoord 101: Er is geen specifiek budget vrijgemaakt voor cultuur in kleine kernen. Wel zijn er vanuit het provinciale cultuurbeleid instrumenten waar ook initiatieven uit kleine kernen een aanvraag voor financiële ondersteuning kunnen doen bv de buurtculturregeling of recent de incidentele regeling Pilots Levendig Brabant of regeling inclusief kunst- en cultuuraanbod. Deze regelingen zijn niet bedoeld voor exploitatie van een locatie, maar hiermee kunnen wel activiteiten ontplooid worden.

De provincie is een van de spelers in de culturele ecosystemen in Brabant. De provincie is niet de eerste overheid om zorg te dragen voor een goede spreiding van voorzieningen en activiteiten en/of de exploitatie ervan. Locaties van bibliotheken en cultuurcentra (en evenzeer van musea, theaters, podia, erfgoed-, sport- en vrijetijdsaccommodaties, enz.) zijn primair een gemeentelijke en/of private aangelegenheid. Als provincie voegen we hier 'aanbod' aan toe: onder meer via bovengenoemde regelingen zorgen we ervoor dat er in Brabant activiteiten ontplooid kunnen worden, waardoor er iets te doen en te beleven valt. Programma-breed wordt aandacht besteed aan het bereiken van een breder en meer divers publiek, en daaronder vallen ook Brabanders woonachtig in de kleine kernen. Hierover gaan we met gemeenten in gesprek en zoeken we naar goede samenwerkingen. Met de grote steden via het BrabantStad-overleg, met de middelgrote Brabantse gemeenten via het Midstad-overleg en met de kleinere gemeenten via de Vereniging van Brabantse Gemeenten.

Vraag 102: Blz. 95: Hoeveel verplichtingen liggen al vast in het budget van 23,4 miljoen voor cultuur in 2025? Dus wat is de vrij besteedbare ruimte nog

Antwoord 102: Verreweg het overgrootste deel, circa 21 miljoen, is verplicht. Dit betreft met name meerjarige regelingen voor professionele-en amateurkunsten, talenthubs (talentontwikkeling) en buurtcultuur en jaarlijkse exploitatiesubsidies voor Stichting Kunstloc en Stichting Cubiss (bibliotheekondersteuning). Voor de resterende 2,4 mln. is wel grotendeels inzet voorzien, zoals bv. regeling kunst- en cultuuraanbod en Brabant C, maar betreft het op dit moment nog geen harde verplichtingen.

Algemeen financieel beleid

Vraag 103: Blz. 99: Zijn onze overheadkosten vergelijkbaar met andere provincies? Graag overzicht verstrekken van de vergelijkende cijfers

Antwoord 103: antwoord volgt

Bedrijfsvoering

Vraag 104: Blz. 106: Van hoeveel medewerkers is in 2024 tot nu toe afscheid genomen met een transitie vergoeding? En zijn hierin nog lopende trajecten

Antwoord 104: In 2024 is tot op heden afscheid genomen van 13 medewerkers waarbij een transitievergoeding is uitgekeerd. Er zijn binnen de provincie in 2024 drie situaties te onderscheiden waarin dat het geval was:

- Einde arbeidsovereenkomst na twee jaar arbeidsongeschiktheid, waarbij het uitbetalen van de transitievergoeding wettelijk verplicht is en wordt gecompenseerd door het UWV. In 2024 is dat 7 keer aan de hand geweest, en zijn er nog 2 lopende trajecten die in 2024 afgerond zullen worden.
- Einde arbeidsovereenkomst van rechtswege (arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd). Ook hier geldt een wettelijke verplichting tot uitbetaling van de transitievergoeding. Dat gaat in 2024 om 3 gevallen.
- Einde arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden. In deze gevallen (3 in 2024, geen lopende trajecten) is een transitievergoeding niet wettelijk verplicht, maar is een beëindigingsvergoeding afgesproken die als een gelijkwaardige voorziening wordt aangemerkt.

Provinciale heffingen

Vraag 105: Blz. 113: De inkomsten van leges zijn afgeraamd met 70% voor 2025. Dit is wel erg veel. Dit terwijl er meer aanvragen op de stapel liggen. Graag een onderbouwing waarom er voor 70% is gekozen?

Antwoord 105: De aframing van leges die betrekking hebben op gebiedsbescherming is gebaseerd op ervaringsgegevens. Daarbij moet aangetekend worden dat met de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 4 september jongstleden, de aframing met 70% eerder te laag dan te hoog gekozen is in verband met het effect op de vergunningverlening.

Ontwikkelbedrijf en grondbeleid

Vraag 106: Blz. 151. Er zijn veel gronden gekocht de laatste jaren. Hier zijn inmiddels stille reserves op ontstaan. Hoe worden deze bepaald?

Antwoord 106: Stille reserves "ontstaan" als de actuele waarde groter is dan de waarde waartegen we de gronden hebben geactiveerd op de balans. We moeten gronden volgens de financiële regels waarderen tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Het is niet toegestaan vanuit Besluit Begroting

en Verantwoording deze gronden te waarderen tegen actuele waarde, tenzij de actuele waarde lager is dan de aanschaf/vervaardigingsprijs. De actuele waarde wordt per balansdatum 31-12 bepaald op grond van het kadasterbericht van de actuele grondprijzen van het 4e kwartaal van het desbetreffende dienstjaar of op grond van een actuele taxatie. Op het moment dat gronden worden verkocht worden deze stille reserves “gerealiseerd” en worden deze als baten verantwoord in de administratie. Stille reserves die nog in gronden in eigendom zitten, waarderen we niet en komen dus niet tot uitdrukking op de balans.

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 107: Plannen voor een natuurinclusief Brabant, in 2024 is de Brabantse Agenda Natuurinclusief opgesteld, wat zijn de ervaringen tot nog toe?

Antwoord 107: In 2024 is begonnen met een interne inventarisatie van alle provinciale uitvoeringsagenda's op voorbeelden van natuurinclusief handelen en waar nog grote kansen en uitdagingen liggen. Natuurinclusiviteit laat zich nog lastig vangen in één exacte definitie die elk domein kan gebruiken – wij hanteren daarom als algemene toets: zorgen we ervoor dat bij ons handelen de natuur geen schade wordt toegebracht en indien mogelijk wordt bijgedragen aan een versterking van de biodiversiteit. Op sommige domeinen wordt hiermee al volop meegedaan of geëxperimenteerd, op andere domeinen is dat nog niet het geval of lastiger omdat het nog niet hoog op de agenda staat. Daarnaast maken we nu ook een rondgang langs externe partners van de provincie waarmee we eenzelfde inventarisatie maken. We baseren ons daarbij op de uitgangspunten zoals die in de landelijke Agenda Natuurinclusief 2.0 zijn gepubliceerd <http://collectiefnatuurinclusief.nl/> en werken toe naar een versie die is toegespitst op de Brabantse situatie. De verwachting is dat deze in Q1 2025 aan het bestuur kan worden voorgelegd. Daarna kan per domein gewerkt worden aan domeinspecifieke actieplannen (periode tot 2027).

Vraag 108: Kunt u aangeven waarom in IEDER beleidsstuk en nu ook weer in de begroting bij de uitdagingen van de agrarische sector de hele riedel van methaan etc. uitgeschreven moet worden? En waarom niet uitgeschreven bij industrie/economie etc.? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 108: Dit is vooral een politieke vraag; we zullen dit wel meenemen bij het formuleren van nieuwe teksten.

Vraag 109: Onder Landbouw en Voedsel wordt gesproken over ingebruikname luchtwassers in 2025. Is er zicht op vergunningverlening voor 2025?

Antwoord 109: Op basis van de beschikbare gegevens is er wat ons betreft enig zicht op vergunningverlening voor (bepaalde typen) luchtwassers. Voor een aantal typen blijkt namelijk uit onderzoek dat het rendement gehaald wordt. Ook zijn nog onderzoeken naar de juiste werking van bepaalde typen in uitvoering. De resultaten van deze onderzoeken dragen wellicht bij aan de mogelijkheden voor vergunningverlening.

Vraag 110: Er wordt gesproken over bijmengverplichting groen gas. Welke taakstelling heeft de provincie hierin? Hoe groot moet de bijmengverplichting zijn in m3?

Antwoord 110: De bijmengverplichting heeft als doel om de productie van groen gas te stimuleren en zo het aandeel ten opzichte van aardgas te vergroten. In 2030 zou ongeveer 20% van het geleverde gas groen moeten zijn. Het Rijk heeft dit besluit genomen en de energieleveranciers hebben de verantwoordelijkheid om invulling te geven aan deze bijmengverplichting. In die zin heeft de provincie alleen een faciliterende rol. Wel heeft de provincie een rol vanuit RO en VTH inzake het vergunnen van vergistingsinstallaties. Ook is de Provincie betrokken bij de RESsen, waarbij onder andere gekeken wordt naar de rol van groen gas in het toekomstige energiesysteem.

Vraag 111: Hoe gaat de provincie ruimte geven aan “blijvende”bedrijven (pag. 66)?

Antwoord 111: De provincie zet zich met zeer veel activiteiten in voor de blijvende bedrijven, m.n. activiteiten gericht op innovatie en de toepassing ervan. De feitelijke ruimte in de vorm van bouwblokruimte, etc. is op provinciaal niveau geregeld in de Omgevingsverordening van de provincie. De ruimtelijke bepalingen van de betreffende gemeente zijn in de praktijk meer bepalend.

Vraag 112: Er wordt gesproken over zoveel mogelijk emissieloze landbouw. Geldt dit ook voor alle andere sectoren werkzaam in Brabant? Of enkel de focus op landbouw?

Antwoord 112: Het zoveel mogelijk beperken van emissies is een doelstelling voor alle sectoren. Dit blijkt ook uit de beleidskaders leefomgeving, gezondheid en milieu.

Vraag 113: Wat wordt verstaan onder een groene proeftuin? (pag. 67)

Antwoord 113: Het woord ‘groene’ moet hier niet te letterlijk worden genomen. Het is bedoeld om aan te geven dat het gaat om natuurlijke processen.

Vraag 114: Hoe verloopt de samenwerking met de zandprovincies? Kunnen innovatieve projecten ook in Brabant toegepast gaan worden? Zo ja, welke?

Antwoord 114: De samenwerking binnen de versnellingsaanpak en ook het Regieorgaan Innovatie Landbouw zijn goed gestart en bieden perspectief. Wel zal het Rijk de juiste randvoorwaarden moeten (blijven) realiseren om de beoogde transitie te kunnen realiseren. Met name op gebied van financiën en knellend beleid is inspanning van het Rijk nodig.

Ja, deze kunnen ook in Brabant toegepast gaan worden, een deel van de eerste gestarte projecten vindt plaats in Brabant.

Vraag 115: Pilot meten is weten; Wat gaat er met de meetgegevens gedaan worden?

Antwoord 115: De verzamelde meetgegevens zijn en blijven eigendom van de veehouder en zijn met instemming van de veehouder beperkt toegankelijk voor een beperkte groep mensen. De meetgegevens worden geanonimiseerd gerapporteerd.

Vraag 116: In hoeverre is dit zinvol zolang de middelsturing leidend is in Brabant?

Antwoord 116: De omschakeling naar doelsturing gaat naar verwachting nog wel een aantal jaren duren en het is goed mogelijk dat middelsturing en doelsturing langs elkaar blijven bestaan. Vooral nog is middelsturing nog een belangrijk instrument in vergunningverlening. Ook het continu meten van concentraties en berekenen van emissies vraagt nog de nodige ontwikkeling en projecten die bijdragen aan robuuste meetsystemen. Naast de mogelijkheden voor doelsturing dragen deze meetsystemen ook bij aan de onderbouwing van de werking in de praktijk van emissiearme maatregelen en systemen: de middelen. Doelsturing speelt al wel een rol spelen in stimulerende instrumenten zoals de biodiversiteitsmonitoren. Inzet hierop draagt ook bij aan het ontwikkelen van systemen die verder kunnen gaan dan dat, bijvoorbeeld voor meer middelsturing bij vergunningverlening.

Vraag 117: Op pag. 68 wordt gesproken over nieuwe economische en maatschappelijke verdienmodellen in de landbouw. Wat zijn deze verdienmodellen?

Antwoord 117: Het woordje "nieuwe" staat in de tekst tussen haakjes. Er wordt dus geduid op bestaande en nieuwe verdienmodellen.

Op hoofdlijnen kunnen dit zowel verdienmodellen zijn die voortkomen uit een hoogtechnologische, intensieve vorm van land- en tuinbouw, alsook verdienmodellen op basis van een biologische en of natuurinclusieve landbouw, de verbinding met andere verbrede inkomensmogelijkheden op het erf, alsmede allerlei combinaties van de voorgaande archetypen.

Vraag 118: U spreekt over verdienmodel van stikstofbindende vlinderbloemigen. Kunt u aangeven hoeveel bedrijven hier nu een goed verdienmodel aan hebben? En in de toekomst?

Antwoord 118: Het is lastig om precies aan te geven hoeveel bedrijven in Brabant specifiek een verdienmodel hebben dat draait om het verbouwen van vlinderbloemige gewassen (zoals veldbonen, kikkererwten, lupine, soja). Er zijn namelijk geen standaard statistieken die op dit niveau van detail beschikbaar zijn.

Mede vanwege de Green Deal Eiwitrijke gewassen (Bean Deal), die zich o.a. inzet op toename van de teelt van vlinderbloemige gewassen in Nederland, kunnen we aangeven dat er een groeiende] interesse is ontstaan in deze teelten. Zo is onlangs een samenwerking aangegaan tussen de producentenorganisatie Eiwitboeren van Nederland (waar ook Brabantse boeren bij zijn aangesloten) en HAK om de ontwikkeling van Nederlandse peulvruchtenteelt verder te brengen. Hierbij wordt ook gekeken naar een aantrekkelijk verdienmodel voor lokale telers. Beiden zijn ondertekenaars van de Bean Deal.

Een ander voorbeeld is de samenwerking tussen lupine boeren in de telersvereniging Lupeel, om zo nog beter georganiseerd te kunnen telen en projecten te initiëren. Hierdoor hebben zij o.a. een

subsidie ontvangen van de Metropoolregio Eindhoven die gebruikt is voor enerzijds de verbetering van de teelt en anderzijds voor de ontwikkeling van duurzame vleesalternatieven vanuit de lupineboon. Een eerlijke prijs voor de boer en dus een beter verdienmodel, staat hierbij centraal.

Verder is vanuit de Bean Deal het programma Plant Protein Forward (PPF) voortgekomen. Dit is een samenwerking tussen FoodValley, Rabobank en het interprovinciaal eiwitoverleg (waaronder provincie Noord-Brabant) met als doel opschaling van gewasgerichte keteninitiatieven die bijdragen aan hogere consumptie van Nederlands geteeld plantaardig eiwit. Het richt zich ook op een eerlijke prijs voor de telers van deze vlinderbloemige gewassen. Het is een meerjarig programma dat iig drie jaar duurt (2024-2027).

Vraag 119: U spreekt over dat er een groot aantal bedrijven actief is in de voedselverwerkende industrie. Hoe ziet u de toekomst van deze sectoren gezien het feit dat de primaire voedselsector in Brabant flink krimpt? Hoe gaat u dit voorkomen?

Antwoord 119: We zien verschillende bewegingen in de voedselverwerkende industrie. Bedrijven die afhankelijk zijn van het verwerken van melk en vlees zullen moeten reageren op de krimpende veestapel. We achten die bedrijven, met vaak ook internationale vertakkingen, in staat om die wijzigingen door te voeren. Het is niet uit te sluiten dat het bedrijven minder goed vergaat en ook sluiten. De provincie ziet daar geen taak voor zichzelf in om dat te begeleiden.

Vraag 120: Op pag. 69 spreekt u over natuur- en landschap inclusief. Wat is de definitie hiervan?

Antwoord 120: Natuurinclusieve landbouw is in abstracte termen gedefinieerd om agrariërs ruimte te geven om die stappen (groot of klein) te zetten die bij hun situatie past. Zoals aangegeven in onze [Statenmededeling](#) die u van ons ontvangen heeft n.a.v. de evaluatie van BrabantAdvies m.b.t. ons beleid natuurinclusieve landbouw werkt het Rijk aan een nadere definitie van Natuurinclusieve nivo's. Wij sluiten daarbij aan.

Vraag 121: U spreekt over landschaps- en gemeenschapsinclusief. Wat is de definitie hiervan?

Antwoord 121: zie het antwoord op vraag 122 onze definitie van landschap inclusief maakt onderdeel uit van die voor natuurinclusief. Voor gemeenschapsinclusief hanteren we geen scherpe definitie. We beogen met dit doel de verbinding tussen de diverse ketens en de burger te versterken. Het resultaat is dat de Brabanders (weer) trots zijn op de landbouw- en voedselsector.

Vraag 122: Wat is natuurinclusieve bedrijfsvoering?

Antwoord 122: Wij verwijzen u hiervoor naar de [Statenmededeling](#) die u van ons ontvangen heeft n.a.v. de evaluatie van BrabantAdvies m.b.t. ons beleid natuurinclusieve landbouw. En naar het rondetafelgesprek hierover dat uw Staten over dit onderwerp hebben gehad eind augustus.

Vraag 123: Welke middelen staan er tegenover natuurinclusieve bedrijfsvoering? Anders gezegd; wat is het verdienenmodel?

Antwoord 123: Zie ons antwoord bij Vraag 124. Voor extensieve bedrijven lijkt een goed verdienenmodel mogelijk. Voor bedrijven die dat nog niet zijn is dat uitdagend. Daarom zetten wij in op extensivering. Subsidies voor ANLB en de BBM ondersteunen het verdienenmodel. Ook marktpartijen doen dat, bij via duurzaamheidspremies vanuit de zuivel en bv voor biologische productie. Dat is niet voor alle bedrijven voldoende.

Vraag 124: U steekt middelen in het organiseren van bijeenkomsten voor kennisuitwisseling inspiratiebedrijven m.b.t. natuurinclusieve landbouw; Wat zijn de kosten hiervan en wat levert het op?

Antwoord 124: Wij gaan stoppen met de subsidieregeling voor inspiratiebedrijven, zoals aangekondigd in deze [Statenmededeling](#). Wij zijn voornemens om een leefgemeenschap van ZLTO en Boeren natuur te ondersteunen. Deze gaan samen met onze ondernemerscoaches agrariërs ondersteunen. De leefgemeenschap kost 615.000 euro. Dat maakt overigens nog geen onderdeel uit van deze begroting, maar hangt samen met de nieuwe uitvoeringsagenda, waarvan de financiën nog in de begroting vertaald moeten worden.

Vraag 125: Gronden voor graasdieren. Hierbij geeft aan dat de grondeigenaren gecompenseerd worden voor (vrijwillig aangegane) gebruiksbeperking. Waarom staat vrijwillig aangegane tussen haakjes? Kan het ook niet vrijwillig aangegaan zijn?

Antwoord 125: Het is een vrijwillige regeling, het is altijd een keuze van de agrariër om al dan niet aan de regeling mee te doen. Als hij of zij daarvoor kiest dan zijn er gebruiksbeperkingen (namelijk het verplicht permanent als grasland gebruiken van deze grond) op het perceel waarmee deelgenomen wordt. Dat is de basis voor de afwaardering van de grond.

Vraag 126: Wat wordt bedoeld met gebruiksbeperking?

Antwoord 126: We spreken bij deelname aan de regeling af dat de ondernemer het deelnemende perceel gebruikt als grasland en leggen dat privaatrechtelijk vast. Daarmee wordt het gebruik beperkt tot grasland.

Vraag 127: U verwacht 1400 ha langdurig te kunnen behouden voor graasdierhouderij. Hoe gaat u dat doen? Worden deze gronden aangekocht? Zo nee, hoe gaat u dat inrichten? u geeft aan dat u samen met jonge boeren gaat bekijken wat er nodig is om toekomstperspectief in te vullen. Wat heeft de provincie daarvoor over? Ook wijziging in regelgeving?

Antwoord 127: Voor de exacte werking van de regeling verwijs ik u graag naar onze website. Het initiatief voor aankoop van grond door de provincie ligt bij de deelnemer. Wij werken met deze werkwijze van verkopen en terug pachten omdat dat we hiermee binnen staatssteunkaders het meest kunnen bereiken, vooruitlopend op verwachte wijziging van deze kaders.

Ten aanzien van jonge boeren verwijs ik graag naar het actieplan. We willen jonge boeren die graag duurzame stappen willen zetten helpen, en kijken daarbij ook naar maatwerk voor jonge boeren.

Vraag 128: U benoemt het risico van de beschikbare capaciteit en expertise bij omgevingsdiensten, hoe gaat u dit risico verkleinen?

Antwoord 128: Alle Omgevingsdiensten moeten voldoen aan de landelijke robuustheidscriteria. Door zitting te hebben in de algemene en dagelijkse besturen van de omgevingsdiensten oefenen we invloed uit om te zorgen dat de diensten voldoende capaciteit hebben voor de reguliere VTH-taakuitvoering. De omgevingsdiensten zijn een arbeidsmarktcampagne gestart om personeel te werven. Voor provinciale beleidsambities (Uitvoeringsagenda's) die leiden tot intensivering of verbreding van de inzet van het VTH-instrumentarium is het niet vanzelfsprekend dat hiervoor extra capaciteit voorhanden is. De beleidsambities worden daarom vooraf getoetst op uitvoerbaarheid alvorens overgegaan wordt tot daadwerkelijke opdrachtverstrekking. Door een krappe arbeidsmarkt en de complexiteit van nieuwe wetgeving blijft een zekere restrisico altijd aanwezig.

Technische vragen fractie VVD

Programma 1 Bestuur en Veiligheid

Vraag 129: "Om gezamenlijk tegendruk te kunnen geven aan ondermijning, delen we kennis, informatie en ervaring..." (p. 10). Hoe gaat u deze kennis- en informatiedeling vormgeven? Klopt het dat gegevensdeling door overheden en partners in de veiligheidsketen nu als grote bottleneck wordt ervaren bij het bestrijden van ondermijning? Voorziet u hier geen problemen?

Antwoord 129: Allereerst merken wij op dat kennis- en informatiedeling nooit op het niveau van personen of casuïstiek plaatsvindt. Deze vindt plaats door het organiseren van congressen, workshops, werkateliers, werktafels, instrumenten zoals e-learning, deelname aan expertteams, informatie en handreikingen op de provinciale website. En verder kunnen gemeenten gebruik maken van het dashboard in de Risicotaxatietool ondermijning bedrijventerreinen. Verder is de overheid gebonden aan wettelijke regels, waarbij gegevensdeling altijd binnen de wettelijke kaders zal plaatsvinden. Eventuele knelpunten zullen ook binnen die kaders tot een oplossing moeten komen.

Vraag 130: Welke verbeteringen gaat u in de eigen provinciale organisatie doorvoeren om te voldoen aan deze ambitie? (p. 10)

Antwoord 130: Voor zover de handreikingen uit de Brabantse Norm Weerbare Overheid ook de provinciale organisatie raken, worden deze onverkort doorgevoerd. Denk hierbij aan Bibob-beleid, integriteit, veilige werkomgeving, veilige publieke taak.

Vraag 131: Is voor 2025 voldoende capaciteit voorzien bij terrein beherende organisaties in Brabant om aan hun toezicht- en handhavingstaken te voldoen?

Antwoord 131: Ons is bekend dat de capaciteit onder druk staat. We zijn daarom met onze partners in het netwerk van Samen Sterk in Brabant in gesprek over het bepalen van een adequaat toezicht niveau voor Noord-Brabant en hoe dit te financieren. Dit gesprek loopt nog in de Stuurgroep SSiB.

Programma 3 Water en Bodem

Vraag 132: Algemeen P.23. Hoe gaat u de water gerelateerde maatregelen uit het BPLG programmeren als de aangevraagde Rijksmiddelen niet worden toegekend?

Antwoord 132: Als de Rijksmiddelen niet worden toegekend, zullen we in overleg met onze partners bekijken welke water gerelateerde maatregelen mogelijk zijn binnen de beschikbare (provinciale) budgetten.

Vraag 133: P.23: "Droogteagenda, inclusief drinkwatervoorziening: uitvoering van de Brabantse Droogteagenda (Grondwaterconvenant en droogteadvies 'Zonder water geen later'". In hoeverre is de huidige Droogteagenda voor Brabant toereikend om toekomstige extreme weersituaties zoals langdurige droogte maar ook wateroverlast op te vangen?

Antwoord 133: De Droogteagenda is vooral gericht op een robuust beheerd grondwatersysteem, op de lange termijn. Met de uitvoering van de Droogteagenda wordt een grote stap gezet richting een klimaatbestendig water- en bodemsysteem in Brabant echter zal dat niet alle risico's op droogte en wateroverlast situaties kunnen wegnemen. Klimaatverandering gaat sneller dan we dachten. In de meest recente klimaatscenario's (KNMI'23) zijn de indicatoren voor extreme buien en langdurige perioden van droogte fors naar boven bijgesteld t.o.v. de vorige klimaatscenario's (KNMI'14). De uitstoot van broeikasgassen neemt wereldwijd ook nog steeds toe. Dit betekent dat wij niet kunnen voorzien in hoeverre de huidige inzet op het vergroten van de weerbaarheid tegen de gevolgen van extreme buien of droogte volledig toereikend is in de toekomst.

Vraag 134: P. 23: "en uitvoering te geven aan de acties die voortkomen uit de behandeling in PS van het Statenvoorstel 48/24 Rapport Zuidelijke Rekenkamer 'Drinkwater in gedrang'.". Welke acties die voortkomen uit het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over drinkwater gaat u in 2025 uitvoeren? In hoeverre worden die acties nu al uitgevoerd?

Antwoord 134: Het beantwoorden van deze vraag vergt te veel detail om in het kader van deze begroting te behandelen. In de oordeelsvormende bespreking van het ZRK-rapport op 29 november 2024 komen we terug op wat de provincie doet aan het faciliteren van de drinkwatervoorziening. Op hoofdlijnen werken we aan 1) grondwaterbescherming, 2) nieuwe winningen en alternatieve bronnen, 3) waterbesparing 4) samenwerking binnen Brabant, met IPO en het Rijk op dit vlak.

Vraag 135: P. 24: "Uitvoering geven aan BodemUp Brabant. Via BodemUP Brabant worden boeren begeleid bij het nemen van maatregelen voor een duurzamer bodem- en waterbeheer. In 2025 wordt dit project verder opgeschaald." Wat houdt het opschalen van het programma BodemUp Brabant concreet in?

Antwoord 135: Met opschalen bedoelen we het uitbreiden van het aantal deelnemende boeren aan BodemUP. In 2024 is het aantal deelnemende reeds substantieel toegenomen. In 2025 willen we groeien naar 1000 deelnemende boeren.

Vraag 136: Ondersteunt de provincie agrarische ondernemers bij het efficiënter gebruiken van waterbronnen, bijvoorbeeld waterbesparende irrigatietechniek? Zo ja, hoe?

Antwoord 136: Via Het Deltaplan Hoge Zandgronden is er een subsidiemogelijkheid 'Wel Goed Water Blijven Geven 2.0' waar agrariërs gebruik van kunnen maken. De uitvoering verloopt via de ZLTO, de financiering via de provincie. Zie [Wel Goed Water Geven \(zlto.nl\)](https://www.zlto.nl/wel-goed-water-blijven-geven-20).

Vraag 137: Voorziet u in 2025 meer veehouders die overschakelen op akkerbouw? Klopt het dat een ondernemer in dat geval fors meer grondwater moet onttrekken voor zijn bedrijfsvoering? Hoe ondervangt u de impact van een dergelijke omschakeling op de grondwateronttrekking?

Antwoord 137: Die trend is al jaren gaande. Intensivering van teelten zorgt inderdaad voor een grotere watervraag door een toenemende beregeningsbehoefte. Sinds 2022 werken we aan nieuw beregeningsbeleid. Op dit moment gelden beperkingen in het beregeningsbeleid alleen voor

grasland. Het is de intentie dat dit onderscheid in het nieuwe beregeningsbeleid niet meer terugkomt en beperkingen voor alle teelten gaan gelden.

Vraag 138: Vereist de verbreding van de grondwaterheffing een wijziging van de in 2023 vastgestelde verordening? Wanneer voorziet u met die wijziging naar PS te komen?

Antwoord 138: Ja, in de begroting staat: "De provincie neemt [in 2025] noodzakelijke aanpassingen op in de omgevingsverordening en de verordening grondwaterheffing." De planning voor behandeling van de verordening grondwaterheffing in PS is Q2 2025.

Programma 4 Natuur en milieu

Vraag 139: Beschikbare middelen Natura 2000-herstelmaatregelen. Voor verschillende onderdelen van het programma Natuur zijn de beschikbare middelen onvoldoende om de doelstellingen te kunnen halen. Dit speelt onder andere binnen de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant, faunazaken, Natura 2000-herstelmaatregelen en voor de realisatie van extra bos en bosrevitalisatie. Kan GS concrete maatregelen op het gebied van N2000 herstel noemen die in 2025 niet uitgevoerd worden vanwege de reden het tekort aan middelen.

Antwoord 139: Op dit moment is het nog niet mogelijk om specifiek aan te geven welke maatregelen niet zullen worden uitgevoerd vanwege een tekort aan middelen. In nauwe samenwerking met de GGA (Gebiedsgerichte Aanpak) worden de maatregelen vanaf begin 2025 voorbereid. De uitvoering van deze maatregelen is gepland voor de periode van 2025 tot 2032. Gedurende dit voorbereidingsproces zal duidelijker worden welke maatregelen haalbaar zijn binnen de beschikbare middelen en welke mogelijk moeten worden aangepast of uitgesteld.

Vraag 140: Herstelmaatregelen N2000 gebieden. Van de 21 Brabantse N2000-gebieden zijn er 14 gevoelig voor stikstof. In vooral deze stikstofgevoelige N2000-gebieden worden herstelmaatregelen uitgevoerd. Deze herstelmaatregelen zijn erop gericht om de natuur bestendiger te maken tegen een overbelasting van stikstof. De beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden zijn voor zover nodig verlengd. Vanaf 2024 worden de beheerplannen geactualiseerd, passend bij de actuele inzichten.

- a) Welke herstelmaatregelen (daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen) zijn in 2024 in stikstofgevoelige N2000-gebieden uitgevoerd en wat heeft dat gekost?
- b) Welke herstelmaatregelen (daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen) worden in 2025 in stikstofgevoelige N2000-gebieden uitgevoerd wat gaat dat kosten?
- c) Hoeveel geld is/wordt (in 2024 en 2025) besteed aan (daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen) en welk deel gaat naar overige werkzaamheden niet zijnde directe uitvoering van maatregelen (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.).

Antwoord 140:

- a. Vanuit het Landelijk programma natuur 1e tranche is circa € 70 mln. beschikbaar voor herstelmaatregelen die met name uitgevoerd worden in 2024 en 2025. Op dit moment is het grootste deel van dit budget beschikbaar gesteld aan partners voor de uitvoering van deze maatregelen.

In alle stikstofgevoelige N2000-gebieden worden diverse cyclische maatregelen uitgevoerd. Onder dergelijke maatregelen vallen onder andere maatregelen als begrazing, chopperen, opslag verwijderen, opschonen van vennen, maaien en eggen.

Daarnaast zijn in alle stikstofgevoelige N2000-gebieden waar exoten een probleem vormen ook maatregelen ten behoeve van exotenbestrijding genomen. Er is aanvullend flink ingezet op bosrevitalisatie in en rondom deze N2000-gebieden.

Buiten deze meer beheer achtige maatregelen zijn ook diverse inrichtingsprojecten uitgevoerd/in uitvoering:

- Brand-Oost (N2000 - Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen)
- Bossche Broek Zuid (N2000 - Vlijmens Ven, Bossche Broek & Moerputten)
- Hydrologisch herstel landgoed Gorp & Rovert (N2000 - Kempenland-West)
- Herstel natte slenk Strabrecht (N2000 - Strabrechtse Heide & Beuven)
- Inrichting Mussenbaan (N2000 - Groote Peel)
- Herinrichting Heiloo (N2000 - Brabantse Wal)
- Hydrologische maatregelen/vernatten N2000 Regte Heide/Riels Laag

- b) Veel van de maatregelen welke onder a genoemd zijn kennen een meerjarige uitvoering, dat wil zeggen dat afronding uitvoering veelal pas in 2025 zal plaatsvinden. Daarmee is er geen nader onderscheid te duiden tussen deze twee kalenderjaren. Tevens zijn huidige subsidieregelingen 'gesloten' aangezien de SPUK-beschikking voor de 2e fase LPN nog niet door LVVN is afgegeven. Daarmee zijn er nog geen nieuwe financiële verplichtingen aangegaan over 2025.
- c) Vanuit het Landelijk programma natuur 1e tranche is circa € 70 mln. beschikbaar voor herstelmaatregelen die uitgevoerd worden in 2024 en 2025. Op dit moment is het grootste deel van dit budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van deze maatregelen. Van dit budget is circa € 5 mln. aan apparaatskosten uitgegeven, daarmee is er € 65 mln. aan 'schopindegrond' maatregelen besteed.

Vraag 141: Extra hydrologische maatregelen. In het kader van het Landelijk Uitvoeringsprogramma Natuur (LPN) worden er maatregelen getroffen voor versnelling en intensivering van het herstel van de 14 stikstofgevoelige N2000-gebieden in Noord-Brabant. Hiervoor zal er, naast de reguliere N2000-herstelmaatregelen, o.a. ingezet worden op extra hydrologische maatregelen, het verhogen van de kwaliteit van natuurgebieden, het aanleggen van extra bos en het inrichten van overgangszones.

- a) Welke extra hydrologische maatregelen, zijn in 2024 genomen en wat heeft dat gekost?
- b) Welk deel hiervan is gegaan naar daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen en welk deel naar overige werkzaamheden (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.).?
- c) Welke extra hydrologische maatregelen worden in 2025 genomen en wat gaat dat kosten?
- d) Welk deel hiervan gaat naar daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen en welk deel gaat naar overige werkzaamheden (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.).?

Antwoord 141: Op dit moment beschikken we niet over specifieke (monitoring) gegevens om deze vraag volledig en nauwkeurig te beantwoorden. De informatie over de extra hydrologische maatregelen in het kader van het Landelijk Uitvoeringsprogramma Natuur (LPN) voor de

stikstofgevoelige N2000-gebieden in Noord-Brabant in 2024 en 2025 is nog niet beschikbaar vanwege:

- De details over de genomen maatregelen in 2024, welke soms ook nog in uitvoering zijn- en de geplande maatregelen voor 2025 zijn nog niet geëvalueerd. Op dit moment brengt het team "Monitoring en GEO-DATA" de basisgegevens op orde. Dit proces zal ons inzicht verschaffen in de reeds uitgevoerde werkzaamheden. Door deze aanpak kunnen we de kwaliteit van onze geodata verbeteren en een solide fundament leggen voor toekomstige analyses (en besluitvorming).
- In samenwerking met de GGA worden de maatregelen in 2025 vertaald naar werkzaamheden om uitgevoerd te worden vanaf 2025 tot 2032. Gedetailleerde informatie over toekomstige maatregelen, overige werkzaamheden en budgetten is nog niet vastgesteld.

Deze hydrologische maatregelen zullen, afhankelijk van de complexiteit en fysieke omvang, uitgevoerd worden door de waterschappen of terrein behorende organisaties (TBO's). Waarbij de waterschappen vooral de grotere en meer complexe projecten zullen uitvoeren (eg. Beekdalherstel), de TBO's focussen zich meer op de meer lokale hydrologische maatregelen binnen de N2000-gebieden (eg. rabatten dempen/verondiepen).

Deze hydrologische maatregelen volgen logischerwijs uit knelpunten zoals die in de NDA's zijn geduid. Ook de actualisatie van de Natura 2000-beheerplannen zal deze hydrologische maatregelen meenemen.

Vraag 142: Verhogen van de kwaliteit van natuurgebieden

- a) Welke maatregelen zijn in 2024 genomen voor het verhogen van de kwaliteit van natuurgebieden en wat heeft dat gekost?
- b) Kunt u dit uitsplitsen per natuurgebied?
- c) Welk deel hiervan is gegaan naar daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen en welk deel naar overige werkzaamheden (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.)?
- d) Welke maatregelen worden in 2025 genomen voor het verhogen van de kwaliteit van natuurgebieden en wat gaat dat kosten in 2025?
- e) Welk deel hiervan gaat naar daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen en welk deel gaat naar overige werkzaamheden (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.)?

Antwoord 142: Vanuit het leefgebiedenbeleid zijn maatregelen genomen om het leefgebied van kwetsbare soorten te herstellen. Het gaat dan om diverse soorten maatregelen zoals het herstellen van verbindingen tussen restpopulaties, het vergroten van de leefgebieden, hydrologische maatregelen of begrazing. Aangezien de subsidies vaak meerjarig zijn en de verantwoording over 2024 pas later komt, is dit niet uit te splitsen naar jaar of gebied. Wel kan worden gesteld dat er de afgelopen jaren t/m 2027 gemiddeld € 3 mln. euro/jaar voor beschikbaar is en ook wordt benut en waarvan 80 tot 85% gaat naar daadwerkelijk 'schopindegrond' maatregelen. Een voorbeeld van een subsidie betreft de kwaliteitsverbetering van beekdalgraslanden op voormalige landbouwgronden door Natuurbalans - Limes Divergens waarbij op ruim 12 ha aan natte en droge beekdalgraslanden van Brabants Landschap de soortenrijkdom van de vegetatie is verbeterd door o.a. afschrappen van de percelen en opbrengen van donormateriaal. Ook zijn beheeradviezen opgesteld om de kwaliteit verder te verbeteren. De ervaringen en beheeradviezen zijn ook bruikbaar voor toepassing op vergelijkbare graslandpercelen.

Aan de verbetering van de kwaliteit van bestaande natuur wordt dus continu gewerkt, in het bijzonder aan de N2000-gebieden en herstel van beekdalen. Dit gebeurt hoofdzakelijk via subsidies aan, en in samenwerking met terreinbeheerders en waterschappen. Het beleid is vooral gericht op het mitigeren van de effecten van nadelige milieueffecten (waaronder stikstof), opheffen van verdroging en herstel van natuurtypen, waaronder bos. Daarnaast stimuleren we beter beheer. De maatregelen en kosten verlopen via meerdere opgaven en subsidiestromen. Voorbeelden zijn subsidies als 'Instandhouding Natura 2000', 'Biodiversiteit en leefgebieden – bosrevitalisering', 'Aanleg faunavoorzieningen gemeentewegen', 'Bijdrageregeling Water en Bodem' en de SNL (Subsidiestelsel Natuur en Landschap) beheervergoedingen. De investering zal de komende jaren worden gecontinueerd en met het oog op herstel van N2000 en KRW zal de investering naar verwachting verder toenemen. Ook hiervoor geldt dat van het ingezette budget ca. 80-85% directe maatregelen in de gebieden betreft.

Vraag 143: GGA. De natuur-, water-, bodem-, klimaat-, stikstof- en landbouwopgaven worden zoveel mogelijk in samenhang en gebiedsgericht aangepakt met de zogenaamde [Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak \(GGA\)](#).

- a) Hoeveel geld wordt in 2025 aan de uitvoering van de GGA uitgegeven?
- b) Welk deel gaat naar daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen en welk deel gaat naar overige werkzaamheden (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.)?
- c) Wat zijn tot nu toe de concrete resultaten van de GGA's en kan dit uitgesplitst worden per gebied?

Antwoord 143:

- a) De exacte bedragen die in 2025 aan uitvoering worden besteed, zijn nog niet bekend en volgen op de concretisering van de Brabantse aanpak in het landelijk gebied (voorzien in 2025). De provinciale financiering van de GGA's volgt uit de reguliere begrotingsmiddelen (Natuur, Water & Bodem, Landbouw & Voedsel, Aanpak Stikstof), plus de voor de GGA bestemde middelen vanuit de Versnellingsgelden Transitiefonds 2024 en het Landelijk Programma Natuur, plus Europese middelen. Daarnaast landen er middelen (en gronden) vanuit onze gebiedspartners (zoals mede-verheden, grond- en terreineigenaren) in de GGA.
- b) De versnellingsmiddelen van het rijk zijn voor 90% bedoeld voor uitvoeringsmaatregelen en zullen daar ook aan besteed worden. Ook bij de overige genoemde geldstromen (provinciale middelen, Europese middelen, etc.) zit het in dezelfde ordegrootte (80-90%).
- c) Zie voor de stand van zaken in de 12 GGA-gebieden de [Statenmededeling groenblauwe gebiedsgerichte aanpak](#). Sinds 2021 (start van de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak) zijn tal van groenblauwe projecten gerealiseerd/uitgevoerd (de zogenaamde cat. 1 + 2 projecten) door provinciale collega's uit het realisatie team samen met de manifestpartners. Voorbeelden hiervan zijn:
 - Westelijke Langstraat fase 1
 - Leegveld (de Peelvenen)
 - Ulvenhoutse Bos
 - Kampina
 - De Utrecht (Kempenland West)
 - Bossche broek Noord
 - Tal van beekherstel projecten zoals bij de Beerze (Kleine en Groote), Keersopper Beemden, Strijper Aa, Reusel Noord en traject Diessen- Baarschot, De Run, etc.

- In Maasheggen zijn tal van heggen gerealiseerd en daarmee en natuur maar ook cultuurlandschap hersteld (enige Unesco Man and Biosphere' (MAB) gebied van Nederland)
- Markdal Zuid
- Noordrand Midden West & Weimeren
- Graafse Raam
- Tal van EVZ's trajecten zoals Soeloop, Oude Aa en Astense Aa fase 3
- Haanwijk Dooibroek etc.

Ongeveer 50 - 75% van de cat. 1- en 2- projecten ligt in of aangrenzend aan een GGA cat. 3 gebied. Het ene project draagt meer bij aan realiseren van de doelstellingen in het GGA cat. 3 gebied dan het andere. De volgende (cat.3) GGA's zitten in de Visiefase: Brabantse Wal, Kampina, Loonse Drunense Duinen, Kempenland-West, Leenderbos/Grote Heide, Regte Heide & Riels Laag, Strabrechtse Heide, De Bult, Westelijke Langstraat. De volgende (cat. 3) GGA's zitten in de Planfase: Ulvenhoutse Bos, Vitale Peel, Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek.

Deze gebiedsprojecten hebben vaak meerdere jaren aan voorbereiding, grondverwerving, planvorming en uitvoering achter zich. Zelfs met inzet van Volledige Schadeloosstelling met als sluitstuk onteigening duurt het gemiddeld 7 jaar om van start tot realisatie te komen. Met gemiddeld zo'n 4 tot 8 fte inzet aan capaciteit per project per jaar. Kosten zijn afhankelijk van aard, omvang en complexiteit van de opgaven.

Vraag 144: No-regret maatregelen. In maart 2024 heeft provincie Noord-Brabant het [voorontwerp BPLG](#) (Brabants Programma Landelijk Gebied) vastgesteld. Hierin is richting gegeven aan hoe de doelen zoals gesteld in het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) kunnen worden behaald in Brabant. Ook de input van het bestuursakkoord is hierin verwerkt. Daarnaast is in 2023 een aanvraag bij het Rijk gedaan voor een pakket no-regret maatregelen waar de provincie op korte termijn mee aan de slag wil. Deze aanvraag bestond uit maatregelen voor perspectief voor de landbouw en natuur-, en watermaatregelen, in totaal € 252 mln. Hiervan is € 231,2 mln. toegekend. De uitvoering van deze maatregelen wordt in 2025 verder opgestart en voortgezet.

- a) Hoeveel geld wordt in 2025 besteed aan uitvoering van de no-regretmaatregelen?
- b) Welk deel van het geld gaat naar daadwerkelijke 'schopindegrond' maatregelen en welk deel gaat naar overige werkzaamheden (voorbereiding/overleggen/ adviseurs etc.)?

Antwoord 144:

- a) Een deel van de middelen die is aangevraagd voor concrete projecten (zoals bijvoorbeeld het vogeleiland Markiezaat en het recroduct voor Waterlandschapsark Pauwels) kan in 2025 'eenvoudig' worden ingezet. De inzet van de andere middelen gaat conform de aanvraag (die specifiek is, evenals de verantwoording, want verloopt via een SPUK-uitkering), maar gaan we zo goed mogelijk laten meelopen met de GGA-aanpak en -budgetten om 'werk met werk' te maken en de middelen zo efficiënt mogelijk (af te zetten tegen doelbereik) in te zetten.
- b) Van de middelen is grofweg 80-90% van de middelen bestemd voor daadwerkelijke maatregelen die bijdragen aan doelbereik. Het resterende deel is bestemd voor het voorbereiden en begeleiden van deze maatregelen.

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Vraag 145: P. 75: "De wettelijke verantwoordelijkheid van adequaat onderhoud van de provinciale infrastructuur mag niet ter discussie staan...". Uit de programmering mobiliteit is op te maken dat de provincie in overleg treedt met gemeenten om het eigendom van provinciale wegvakken die niet behoren tot het Brabantse hoofdwegennet over te dragen aan gemeenten. Hoeveel provinciale wegen zijn er de afgelopen 3 jaar succesvol overgedragen aan gemeenten? Om welke provinciale wegen gaat het? Hoeveel middelen zijn hieraan uitgegeven?

Antwoord 145: Het gaat alleen om provinciale wegen die op basis van hun functie niet of niet langer meer behoren tot het Brabantse hoofdwegennet (o.b.v. beleidskader mobiliteit) en overdracht vindt alleen plaats op vrijwillige basis. Door dergelijke wegen over te dragen aan gemeenten kan zowel de inrichting als het onderhoud adequater worden uitgevoerd passend bij de functie van de weg.

Er zijn nog geen provinciale wegen overgedragen. Over een aantal wegvakken lopen nu gesprekken. Zodra er wegvakken kunnen worden overgedragen, worden de Staten hierover geïnformeerd. Voor de overdracht is in het kader van de programmering mobiliteit een bedrag van € 20 mln. gereserveerd voor het afkopen van de toekomstige beheer- en onderhoudskosten.

Vraag 146: P. 78: "Ook maken we afspraken met politie en openbaar ministerie over verkeershandhaving.". Kunt u dit verder toelichten? Welke concrete resultaten worden hier beoogd? Hoe vaak heeft de provincie Noord-Brabant de afgelopen 5 jaar bij de politie en het openbaar ministerie verzocht om het inzetten van (mobiele) handhaving en hoe vaak is een dergelijk verzoek gehonoreerd?

Antwoord 146: In het Brabants Verkeersveiligheidsplan (BVVP) staat een risicogestuurde en datagedreven werkwijze centraal. Op basis hiervan is de komende jaren extra aandacht voor de focusthema's fietsers, onervaren verkeersdeelnemers en afleiding, ook als het gaat om handhaving. Handhaving is de wettelijke bevoegdheid van politie en Openbaar Ministerie (OM). Wegbeheerders maken, op basis van de risicogestuurde en datagedreven aanpak, afspraken met de politie over waar en waarop gehandhaafd wordt. Voorbeelden zijn het eerdere experiment met verplaatsbare flitspalen langs provinciale en gemeentelijke wegen in Brabant en de komende uitrol van focusflitsers waarbij op afleiding wordt gecontroleerd vanuit de berm. Een ander voorbeeld is de handhaving bus Ogen op de Weg, een gezamenlijk initiatief van provincie en politie.

De tweede vraag betreft vermoedelijk de provinciale rol als wegbeheerder. De verschillende wegbeheerders gaan namelijk individueel het gesprek aan met politie en OM over handhaving voor specifieke locaties van verkeersveiligheidsknelpunten. Dit betreft veelal handhaving bij roodlichtnegatie bij verkeerslichten en snelheid. Circa vijftien locaties op onze provinciale wegen zijn de afgelopen vijf jaren gezamenlijk besproken omdat of politie of wij als provinciaal wegbeheerder zagen dat handhaving op snelheid nodig was. Op basis van dat gesprek bekijken politie en OM samen welke wijze van handhaving ingezet wordt aan de hand van de inrichting en risicobeschrijving. Dit heeft niet tot nieuwe vaste flitspalen geleid maar wel tot acht locaties langs provinciale wegen waar de flexflitsers geplaatst is of wordt. Frequente radarcontrole door een basisteam is de meest voorkomende wijze van handhaving. We hebben geen locaties besproken waar geen sprake was van handhaving.

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Vraag 147: P. 83: "De realisatie van wegenprojecten is en blijft de komende jaren lastig o.a. in verband met de stikstofproblematiek...". Tijdens het schrijven van de begroting 2025 was er nog geen uitspraak inzake de ViA15. Inmiddels heeft de Raad van State wel uitspraak gedaan. Welke impact heeft de ViA15-uitspraak op majeure wegenprojecten die hangen op stikstof, in het bijzonder het provinciale wegenproject N629 en de Rijksprojecten A58, A67, A2 en N65?

Antwoord 147: De ViA15-uitspraak hoeft geen rekenschap te houden met de Natuurdoelanalyses (NDA's) zoals ze zijn vastgesteld door GS, omdat het besluit ViA15 dateert van vóór de NDA's. Dat maakt dat de impact van deze uitspraak vooralsnog beperkt is voor de huidige wegenprojecten die hangen op stikstof.

Vraag 148: P. 83: "We blijven bij het Rijk hameren op hun verantwoordelijkheid en het belang voor het Brabantse mobiliteitssysteem om een aantal rijksprojecten weer op te starten". Recent heeft Rijkswaterstaat aangegeven dat voor deze Rijksprojecten A58, A2, A67 en N65 drie zaken nodig zijn: budget, stikstofoplossingen en capaciteit. Kunt u nader toelichten wat de concrete inzet van de provincie is om bij te dragen aan oplossingen op deze drie zaken en daarmee deze Rijksprojecten van de grond te krijgen?

Antwoord 148: De primaire verantwoordelijkheid van deze rijksprojecten ligt bij het Rijk. Uiteraard zien wij als provincie ook het belang van snelle realisatie van deze projecten. Daar waar mogelijk denken wij mee met het Rijk hoe deze projecten zo snel mogelijk kunnen worden uitgevoerd en dat zal vooral zijn op het gebied van capaciteit en/of specifieke expertise op het gebied van stikstof. We cofinancieren al op o.a. A58 Tilburg-Breda, A67 Leenderheide - Zaarderheiken en de rijksweg N65 Vught – Helvoirt, maar ook via mobiliteitspakketten met flankerende maatregelen op A50 Paalgraven – Bankhoef en A2 Deil - 's-Hertogenbosch.

Technische vragen fractie Lokaal Brabant

Algemeen inleidend hoofdstuk

Vraag 149: Op pagina 4 van de Begroting wordt gerefereerd aan het hoofdlijnenakkoord. Is inmiddels een referentie aan het regeerprogramma voorhanden?

Antwoord 149: We willen u erop attenderen op dat in het gedrukte boekwerk in één passage nog wordt verwezen naar het hoofdlijnenakkoord. Dit had het regeerprogramma moeten zijn. De verwijzing op blz. 4 naar het hoofdlijnenakkoord kon in de onlineversie nog gecorrigeerd worden, maar het was niet meer mogelijk om de gedrukte versie aan te passen.

Niet juiste passage (uitsluitend hardcopy versie boekwerk)

Als het gaat om nieuwe en onzekere ontwikkelingen dan is het landelijke hoofdlijnenakkoord (mei 2024) het meest actueel en relevant. Een akkoord wat aan de ene kant inzicht geeft in de koers die vanuit Den Haag gevaren gaat worden, maar aan de andere kant ook veel vragen oproept wat nu precies bedoeld wordt en wat de beleidsmatige en/of financiële gevolgen zijn voor ons als provincie. Veel plannen vragen namelijk nog uitwerking in een concreter regeerprogramma. Een uitgebreide analyse van het hoofdlijnenakkoord is terug te lezen in deze memo gedeputeerde van 12 juni 2024.

Juiste passage (alle niet hardcopy versies die ter besluitvorming voor ligt) In de finale stukken die voorliggen staat dit wel correct:

Als het gaat om nieuwe en onzekere ontwikkelingen dan is het regeerprogramma het meest actueel en relevant. Een programma wat aan de ene kant inzicht geeft in de koers die vanuit Den Haag gevaren gaat worden, maar aan de andere kant ook veel vragen oproept wat nu precies bedoeld wordt en wat de beleidsmatige en/of financiële gevolgen zijn voor ons als provincie. Veel plannen vragen namelijk nog om verdere concretere uitwerking. Een uitgebreide analyse van het hoofdlijnenakkoord is terug te lezen in deze memo gedeputeerde van 12 juni 2024.

Overigens bevat het Statenvoorstel daarnaast nog een aantal hoofdpunten uit het regeerprogramma en de Rijksbegroting. Nadere informatie volgt via de geëigende wegen in de S&V cyclus of, indien van toepassing, via Statenmedelingen vanuit de inhoudelijke beleidsprogramma's

Programma 2 Ruimte en Wonen

Vraag 150: Pagina 15: Versnelling woningbouw: hoeveel gemeenten zijn daadwerkelijk, substantieel, ondersteund?

Antwoord 150:

Vanuit de 1e tranche middelen: 37 gemeenten (van de 56)

Vanuit de 2e tranche middelen: 43 gemeenten (van de 56)

Vraag 151: Met betrekking tot gebiedsontwikkelingen wordt geen eenduidig beeld geschetst. In het ene geval wordt gesproken over uitvoering in 2025, in het andere gaat het om intentieovereenkomsten. Welk van de twee is correct?

Antwoord 151: Beiden zijn correct. Onze samenwerking in de stedelijke gebiedsontwikkelingen kent verschillende fases en de projecten kennen verschillende snelheden. In Fellenoord Eindhoven en 't Zoet kunnen we met de gemeenten afspraken maken over de uitvoering terwijl we in steden zoals Oss, Bergen op Zoom en Roosendaal nog verkennen of en welke rol we in de uitvoering kunnen gaan innemen.

Vraag 152: Pagina 21: "de Rijksbijdrage 3e tranche Flexpool in november wordt verwacht". Welke maand november gaat het om 2024 of 2025?

Antwoord 152: Het betreft 2024

Programma 3 Water en Bodem

Vraag 153: Pagina 23: Is het correct dat de genoemde projecten in 2025 en daarna gerealiseerd worden? We kregen de indruk dat een of meer al in 2024 gerealiseerd zullen zijn?

Antwoord 153: Het genoemde realisatiejaar van de projecten is gebaseerd op een verwachting in de voortgangsrapportages van de partners. Soms duren projecten langer en soms is de uitvoering sneller dan verwacht. Zo is inderdaad het project Markdal-Zuid al in 2024 gerealiseerd.

Programma 5 Economie, kennis en talentenontwikkeling

Vraag 154: Pagina 53: we richten ons op "hoogwaardige bedrijvigheid die de grootst mogelijke toegevoegde waarde bieden voor de Brabantse opgaven en ecosystemen."

- a) Kan duidelijk gemaakt worden waaruit die hoogwaardige bedrijvigheid bestaat?
- b) Welke bedrijvigheid biedt de grootste waarde, in dit verband?

Antwoord 154:

a. Kan duidelijk gemaakt worden waaruit die hoogwaardige bedrijvigheid bestaat?

Hoogwaardige bedrijvigheid bestaat uit bedrijven die van grote en toegevoegde waarde zijn voor regionale economische structuur en bijdragen aan de voor Brabant belangrijke opgaven en een essentieel onderdeel zijn van het ecosystemen. Dit zijn vaak bedrijven die veel aan onderzoek en ontwikkeling doen en innovatieve producten maken of een belangrijk onderdeel zijn van een van de belangrijke ketens in Brabant.

b. Welke bedrijvigheid biedt de grootste waarde, in dit verband?

Welke bedrijvigheid de grootste waarde biedt, is een moeilijk te beantwoorden vraag, dit hangt af van de context een reeds aanwezige kennis en competenties van bedrijven. Bedrijven die werken aan oplossingen van morgen (maatschappelijke opgaven) en daarin op wereldwijd toneel concurrerend zijn of kunnen worden (verdienvermogen) door hoge mate van innovatie en excellentie vormen grote toegevoegde waarde voor de ambities van Brabant.

Vraag 155: Pagina 55: kan een overzicht verstrekt worden van wat op dit moment wordt gezien als “topsectoren/clusters”?

Antwoord 155: Wat de topsectoren zijn is landelijk bepaald. Deze staan uitgebreid beschreven [Home | Topsectoren](#).

De topsectoren zijn:

1. [Agri & Food](#)
2. [Chemistry NL \(Chemie\)](#)
3. [Creatieve industrie](#)
4. [Energie](#)
5. [Health Holland \(Life sciences & health\)](#)
6. [Holland High Tech \(High Tech Systemen & Materialen\)](#)
7. [ICT](#)
8. [Logistiek](#)
9. [Tuinbouw & Uitgangsmaterialen](#)
10. [Water & Maritiem](#)

Vraag 156: Pagina 58: Green Chemistry Campus (GCC): nu de aandeelhouders zich terugtrekken uit de GCC, klopt het dat in 2025 nog kosten worden begroot terwijl in 2024 dit niets was.

De indruk uit de bijlage is dat er reeds een voorziening/reservering was gemaakt voor eventuele afwikkeling?

Antwoord 156: In een eerder stadium heeft provincie Noord-Brabant al aangegeven zich terug te trekken als aandeelhouder en haar aandelen over te willen dragen. Rekening houdende met het feit dat deze afwikkeling mogelijk financiële consequenties zou hebben is conform statenvoorstel 41/22A (Begroting 2023) € 2 mln. beschikbaar gesteld (€ 1 mln. op begroting en € 1 mln. gereserveerd op stelpost) ten behoeve van het opvangen van eventuele liquiditeitstekorten bij GCC. De optie van verkoop aan derde is niet haalbaar gebleken en nu zitten we in voorbereidingsfase van ontbinding. De verwachting op dit moment is, dat dit pas in 2025 en 2026 tot uitvoering(skosten) zal leiden. Daarom wordt voorgesteld om de beschikbare middelen ad € 2 mln. over te hevelen naar 2025, omdat deze middelen wel beschikbaar moeten blijven.

Programma 6 Energie

Vraag 157: Pagina 60: welke maatregelen zijn begrepen in deze begroting om “een verkleining van het aantal huishoudens dat een te groot deel van het inkomen besteedt aan energie”?

Antwoord 157: Gemeenten zijn door het Rijk aangewezen om regie te voeren op de energiebesparingsopgave, aangezien zij het dichtst bij inwoners staan. Wij richten ons daarom op het ondersteunen van gemeenten om inwoners te helpen bij de verduurzaming van hun woning. De middelen die we hiervoor inzetten zijn te vinden in de Uitvoeringsagenda Energie 2024-2027. Op pagina 55 staat de verdeling van de programmamiddelen, waaronder de middelen voor besparing en verduurzaming. In de verdeling van de programmamiddelen is een aparte post opgenomen voor natuurvriendelijk isoleren. Hiermee helpen we gemeenten met het vormgeven van natuurvriendelijk

isoleren; het grootste knelpunt waardoor grootschalige isolatieplannen om woningen te verduurzaming niet tot uitvoering kunnen komen.

Paragraaf Treasury

Vraag 158: Pagina 132: er wordt gesproken over "Bestuursakkoord: Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant" is dat correct?

Antwoord 158: Nee, dat is per abuis onjuist. Dit moet zijn: "Samen maken we Brabant!"

Vraag 159: Pagina 133: er wordt gesproken over 3,7% inflatie. Met welk percentage houdt de provincie rekening, in aanmerking genomen dat de inflatie enorm gedreven wordt door de verhoging van woninghuren en accijnzen op tabak?

Antwoord 159: antwoord volgt

Vraag 160: Pagina 135: wat is de stand van zaken met betrekking tot de aanbesteding van de vermogensbeheerder?

Antwoord 160: antwoord volgt

Technische vragen fractie Partij voor de Dieren

Algemeen inleidend hoofdstuk

Vraag 161: pag. 4: Wat verstaat u onder chemische gewasbeschermingsmiddelen? En hoe ver wilt u deze beperken? En hoe wilt u dit beperken? En in aanvulling daarop wat verstaat u onder gewasbeschermingsmiddelen en bestrijdingsmiddelen?

Antwoord 161: Chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn gewasbeschermingsmiddelen die niet van biologische oorsprong zijn (in tegenstelling tot de zo genoemde groene middelen, die hebben wel een biologische oorsprong) en gebruikt worden om onkruiden, bacteriën, schimmels, insecten en/of andere schadelijk organismen die als plaag in de teelt voorkomen te bestrijden en daarmee de teelt/planten te beschermen. De beperking van het gebruik zal conform de doelen van het Rijk zijn en wellicht extra in gebieden waar de doelen niet gehaald worden en wij als provincie ook bevoegd gezag zijn, zoals in grondwaterbeschermingsgebieden. Over de precieze uitwerking komt er een actieplan in Q1 2025, daar zal dit onderwerp verder uitgediept worden.

Vraag 162: pag. 5: "Ook het opzetten en uitvoeren van de agenda Natuurinclusief met aandacht voor nieuwe verdienmodellen voor de landbouw heeft in 2025 prioriteit."

Op welke wijze kan worden voorkomen dat agrariërs hierin de overstap maken naar vervuilende teelten, zoals bloembollen en lelies?

Antwoord 162: Wij verwijzen u naar onze [antwoorden op schriftelijke vragen](#). De sturing op het grondgebruik maakt onderdeel uit van een bredere analyse van gewenste doelstellingen, benodigd instrumentarium en bijbehorende benodigde financiële middelen. Gedeputeerde Oudenhoven heeft bij de behandeling van de uitvoeringsagenda toegezegd hierover bij uw Staten terug te komen.

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Vraag 163: Pag. 12: Eind 2024 kunnen we minstens 75% van de Gemeenten, waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen als 'voldoet' beoordelen en is er geen die een 'voldoet niet' heeft gekregen. (Beoordelingen: voldoet/ voldoet gedeeltelijk/ voldoet niet).

Welke gemeenten, waterschappen en Gemeenschappelijke regelingen voldoen nu niet?

Antwoord 163: Het is nog te vroeg om hier een antwoord op te kunnen geven. Op dit moment loopt een aantal toezichtrondes nog, waaronder die voor financieel toezicht. De resultaten uit het systematisch toezicht worden altijd openbaar gepubliceerd op het dashboard IBT dat te vinden is op onze website <http://www.brabant.nl/ibt>. De resultaten over 2024 worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 gepubliceerd. Daarnaast informeren wij PS hierover jaarlijks middels het jaarverslag IBT.

Programma 2 Ruimte en wonen

Vraag 164: pag. 19: Wat wordt verstaan onder de verder ontwikkeling van Eindhoven Airport District? Wat behelst dit?

Antwoord 164: Met de verdere ontwikkeling van Eindhoven Airport District bedoelen wij het project van gemeente Eindhoven, Flight Forum, Eindhoven Airport, Luchtmachtbasis Eindhoven en provincie Noord-Brabant om de verschillende deelgebieden te transformeren tot een toekomstbestendig bedrijventerrein met een nog grotere toegevoegde waarde voor de stad en regio. De hoofdlijnen hiervoor zijn vastgelegd in de gebiedsvisie Eindhoven Airport District (2021). Provinciale Staten zijn hierover in de Statenmededeling van november 2021 geïnformeerd.

Wij verwachten begin 2025 uw Staten nader te kunnen informeren over de verdere samenwerking en uitvoering.

Vraag 165: pag. 19: Hoe verhoudt zich dit met het maatwerkvoorschrift dat aan de luchthaven is opgelegd, waarbij de maximaal toegestane bovengrens van de luchtgebonden activiteiten is vastgelegd?

Antwoord 165: Er is geen relatie tussen de hierboven beschreven gebiedsontwikkeling en verduurzaming van het Eindhoven Airport District en de specifieke "bedrijfsafspraken" over de (begrenzing van) de luchtgebonden activiteiten van Eindhoven Airport. Het project Eindhoven Airport District richt zich niet op de interne bedrijfsprocessen van Eindhoven Airport, Defensie of andere bedrijven.

Programma 3 Water en bodem

Vraag 166: pag. 25: In deze begroting is voor het jaar 2025 4.000 hectare opgenomen waarin maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen.

In de begroting van 2024 stond er voor het jaar 2025 nog 6.500 hectare opgenomen. Zo nee, hoeveel is er nog niet gerealiseerd?

Antwoord 166: De voortgang van de verdrogingsbestrijdingsprojecten in natte natuurparels verloopt minder snel dan verwacht, met name doordat niet alle benodigde gronden beschikbaar zijn. Daarom is de streefwaarde voor 2025 naar beneden bijgesteld. Het totaal aantal te realiseren hectares natte natuurparel in 2027 blijft onveranderd.

Vraag 167: pag. 25: Zijn de benodigde hectares voor 2024, te weten 3.500 hectare gerealiseerd?

Antwoord 167: Naar verwachting wordt er in 2024 3.500 ha gerealiseerd. Of dit inderdaad zo is, moet blijken uit de voortgangsrapportage die in oktober met onze partners worden besproken.

Vraag 168: pag. 25: Waarom zijn er minder hectares opgenomen, vanwaar dit verschil?

Antwoord 168: Zie antwoord bij vraag 166

Vraag 169: pag. 25: Waarom zijn er minder hectares opgenomen, vanwaar dit verschil?

Antwoord 169: Zie antwoord bij vraag 166

Vraag 170: pag. 25: In deze begroting is voor het jaar 2026 7.000 hectare opgenomen waarin maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen.

In de begroting van 2024 stond er voor het jaar 2026 nog 8000 hectare opgenomen? Waarom zijn er minder hectares opgenomen, vanwaar dit verschil?

Antwoord 170: De voortgang van de verdrogingsbestrijdingsprojecten in natte natuurparels verloopt minder snel dan verwacht, met name doordat niet alle benodigde gronden beschikbaar zijn. Daarom is de streefwaarde voor 2026 naar beneden bijgesteld. Het totaal aantal te realiseren hectares natte natuurparel in 2027 blijft onveranderd.

Vraag 171: pag. 25: In de begroting van 2024 waren er voor de jaren 2025,2026 en 2027 in totaal 24.100 hectares opgenomen waarin maatregelen moeten worden getroffen voor het vasthouden van water. In deze begroting zijn er voor de jaren 2025, 2026 en 2027 in totaal 20.600 hectares opgenomen. Vanwaar deze vermindering?

Antwoord 171: De genoemde prestaties zijn cumulatief. Het totaal aantal hectares in 2027 is onveranderd.

Vraag 172: pag. 26: In de begroting van 2024 was er voor de jaren 2025,2026 en 2027 in totaal 1260 aan kilometers opgenomen aan herstelde breken en kreek en Natuurvriendelijke oevers. In deze begroting is er voor de jaren 2025, 2026 en 2027 in totaal 1000 kilometer opgenomen. Vanwaar deze vermindering?

Antwoord 172: De genoemde prestaties zijn cumulatief. Het totaal aantal kilometer in 2027 is onveranderd.

Vraag 173: pag. 27: In de begroting van 2024 waren er voor de jaren 2025,2026 en 2027 in totaal 465 opgeloste vismigratiekelpunten opgenomen. In deze begroting is er voor de jaren 2025, 2026 en 2027 in totaal 385 aan opgeloste vismigratiekelpunten opgenomen. Vanwaar deze vermindering?

Antwoord 173: De genoemde prestaties zijn cumulatief. Het totaal aantal vismigratiekelpunten in 2027 is onveranderd.

Programma 4 Natuur en milieu

Vraag 174: pag. 35: In de begroting van 2024 werd gesteld; 'In 2027 hebben we zicht op inrichting en beheer van het totale Natuurnetwerk Brabant. Ecologische verbindingzones zijn gerealiseerd of al in uitvoering en er zijn ontsnipperingsmaatregelen genomen bij de provinciale vaarwegen'. In deze

begroting staat; 'In 2027 hebben we zicht op de verwerving, in 2030 zicht op de inrichting en in 2035 op de realisatie van de EVZ's en het beheer van het totale Natuurnetwerk Brabant'. Vanwaar deze vertraging c.q. uitloop?

Antwoord 174: We werken op basis van vrijwillige grondverwerving. Agrariërs die mee wilden werken aan natuurrealisatie zijn hier de afgelopen jaren mee geholpen of zij hebben hun gronden ten behoeve van natuurrealisatie verkocht. Het laaghangend fruit is de afgelopen tien jaar geplukt; we hebben nu te maken met agrariërs die hebben aangegeven niet mee te willen werken aan deze opgave. Ook horen we terug dat agrariërs wachten op duidelijkheid en nieuwe ondersteunende regelingen van het Rijk.

Vraag 175: pag. 35: Wat houdt 'zicht hebben op' in? Zijn de gronden dan ook daadwerkelijk verworven? Zo, nee, wanneer zijn deze dan wel verworven?

Antwoord 175: 'Met zicht hebben op' bedoelen we dat op basis van gesprekken met grondeigenaren de plannen zodanig concreet uit te werken zijn dat er een realistische planning voor de nog te verwerven gronden van het natuurnetwerk te maken is.

Vraag 176: pag. 35: Wat is de stand van zaken ten aanzien van de ontsnipperingsmaatregelen bij provinciale vaarwegen? Zijn al deze maatregelen al genomen? Zo nee, hoeveel van de totaal ter realiseren ontsnipperingsmaatregelen zijn er al gerealiseerd en hoeveel maatregelen moeten er nog worden genomen?

Antwoord 176: Vaarwegen zijn in beheer bij andere eigenaren zoals Rijkswaterstaat en de waterschappen, deze partijen realiseren zelf ontsnipperingsmaatregelen. De provinciale subsidieregeling voor ontsnipperingsmaatregelen bij knelpunten met infrastructuur staat wel open voor de waterschappen. Zij zijn hierover ook actief geïnformeerd, maar hebben tot op heden geen gebruik gemaakt van deze subsidie.

Gemeenten maken wel gebruik van de provinciale subsidieregeling om knelpunten bij infrastructuur en watergangen op te lossen. In de afgelopen 5 jaar ging het hierbij om circa 20 knelpunten bij watergangen waar met behulp van provinciale subsidie ontsnipperingsmaatregelen zijn of worden getroffen.

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 177: pag. 66: "In 2025 zullen we ook blijven inzetten op het ondersteunen van veehouders die willen beëindigen. Behalve dat er op het niveau van individuele ondernemers veel belangstelling voor is, worden door het beëindigen van veehouderijbedrijven bijgedragen aan het verminderen van de genoemde emissies en wordt er ruimte geboden voor de ontwikkeling van de 'blijvende' bedrijven."

Staan 'verminderen van emissies' en 'ruimte bieden voor ontwikkeling van blijvende bedrijven' hier in volgorde, waarbij het eerste voorrang heeft op het tweede?

Antwoord 177: Meestal wel: veel van de beëindigingsregelingen zijn bedoeld om de emissies van ammoniak en soms van geur te verminderen. Tegelijkertijd ontstaat er op langere termijn meer ruimte voor de blijvende bedrijven.

Vraag 178: pag. 70: Waarop is de streefwaarde van "Aantal begeleide bedrijven bij hun omschakeling naar natuurinclusief" – 20 bedrijven – gebaseerd?

Antwoord 178: Die is gebaseerd op een zo reëel mogelijke inschatting van wat nastreefbaar is in 2025 op basis van eerdere jaren, waarbij het ontwikkelen van een eventuele definitie impact kan hebben op dit getal. In dat geval zullen we u via de gebruikelijke kanalen informeren.

Vraag 179: pag. 71: Bij "Aantal uitgebrachte omschakeladviezen biologische landbouw (melkvee en akkerbouw)" staat als streefwaarde "8 (totaal 30)". In de begeleidende tekst staat "Voorlopig zetten we in op totaal dertig ondernemers."

Wat is de streefwaarde voor 2025; 8 of 30? Graag een toelichting.

Antwoord 179: Voor 2025 is de streefwaarde 8, met als doel in 2030 30 bedrijven geadviseerd te hebben.

Vraag 180: pag. 72: In de concept Uitvoeringsagenda Landbouw en Voedsel 2024-2027 is voor 2025 €880.000 budget voor het thema 'gemeenschapsinclusief'.

Welk deel (ongeveer) daarvan wordt ingezet om de gemiddelde waardering van burgers voor de agrifoodsector in Brabant te verbeteren of op niveau te houden (indicator 'Versterken gemeenschapsinclusief')? Indien het niet 100% is: waar wordt het andere deel van de €880.000 aan besteed?

Antwoord 180: Omdat de middelen van de nieuwe uitvoeringsagenda en perspectiefnota nog niet zijn toegekend, worden er op basis van deze begroting nog geen extra programmamiddelen toegekend. Wel wordt er menskracht ingezet op het voorbereiden van projecten gericht op het bevorderen van kringlooplandbouw. De concrete resultaten kunnen pas worden gerealiseerd nadat de middelen van de uitvoeringsagenda zijn toegekend.

De vragen over de Uitvoeringsagenda Landbouw en Voedsel kunnen worden gesteld, nadat deze is vastgesteld. Nu ligt de begroting in deze vorm voor, nog zonder deze middelen.

Vraag 181: pag. 72: Vraag: Op welke wijze – en op basis waarvan – wordt onderscheidt gemaakt tussen verschillende landbouwsectoren bij de inzet op het verbeteren of op niveau houden de gemiddelde waardering van burgers voor de agrifoodsector in Brabant? (Wordt er bijvoorbeeld ook inzet gepleegd om de waardering van burgers voor intensieve veehouderij te verbeteren?)

Antwoord 181: De provincie zet niet specifiek in op verschillende sectoren. Het betreft hier mee generieke activiteiten die erop zijn gericht om de zogeheten 'boer-burger-relatie' te verbeteren. Dit

betreft één van de indicatoren die in de nieuwe uitvoeringsagenda is verlaten omdat onze invloed op deze indicator zeer gering is.

Vraag 182: Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2025 is [motie M59-2024 'Stappen richting duurzamer agrarisch gebruik van provinciale pachtgronden'](#) aangenomen.

Wanneer (ongeveer) kunnen we afdoening van deze motie verwachten? Misschien kan er al een tipje van de sluier opgelicht worden?

Antwoord 182: Q1-2025

Vraag 183: Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2025 is motie M62-2024 'Welwillend de oproep van de Nationale Ombudsman over Q-koorts tegemoet treden' aangenomen.

Wanneer (ongeveer) kunnen we afdoening van deze motie verwachten? Misschien kan er al een tipje van de sluier opgelicht worden?

Antwoord 183: CdK en gedeputeerde Boelema zaten twee maanden na het verschijnen van het rapport van de Nationale ombudsman bij (voormalig) minister van VWS, Pia Dijkstra (mei 2024) en hebben zich bij deze gelegenheid opnieuw sterk gemaakt voor de Q-koortspatiënten in onze provincie.

De belangenbehartiging van Q-patiënten is en blijft een nadrukkelijk aandachtspunt. Wij zullen u op een later moment informeren over afdoening van de motie M62-2024.

Paragraaf Provinciale heffingen

Vraag 184: pag. 108: Er staat dat een relatief grotere belastingcapaciteit leidt tot een naar verhouding lagere provinciefondsuitkering.

Is elke euro die je meer aan opcenten genereert ook een euro minder uit de provinciefondsuitkering? Hoe liggen die verhoudingen?

Antwoord 184: antwoord volgt

Vraag 185: pag. 108: Wordt per 1 januari 2025 een grondwaterheffing voor kleine onttrekkers ingevoerd? Zo nee, waarom niet? En wanneer wordt deze dan ingevoerd? En zo ja, hoe gaat deze heffingen eruitzien? Wat is de stand van zaken met betrekking tot het verhogen van de grondwaterheffing van de grootgebruikers? Wanneer wordt deze ingevoerd? En wat worden de heffingen?

Antwoord 185:

- De provincie is voornemens om per 1 januari 2026 de grondwaterheffing te verbreden naar 50.000 m3 per jaar. In 2028 wordt deze maatregel door de provincie geëvalueerd. Samen met de waterschappen en andere relevante partijen wordt dan naar de doeltreffendheid en uitvoerbaarheid gekeken van de verbreding van de grondwaterheffing. Dit is ook het moment

om te bepalen of een verdere aanpassing nodig is van de heffingsvrije voet naar kleine(re) onttrekkers. Zie ook deze toelichting op de website: [Verbreiding grondwaterheffing: meer bedrijven gaan betalen voor grondwatergebruik - Brabant](#).

- Het verhogen van de grondwaterheffing is op dit moment niet onderwerp van gesprek. Het tarief van de grondwaterheffing is € 0,038 per belastbare kubieke meter, zie de verordening grondwaterheffing. Jaarlijks wordt de grondwaterheffing geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex van het CBS.

Vraag 186: pag. 108: Is de provincie bezig met het ontwikkelen van beleid om alleen vergunningen te verlenen onder de voorwaarde dat bedrijven geen diep grondwater/drinkwater mogen gebruiken voor koelingsdoeleinden, tenzij ze kunnen aantonen dat er geen alternatieven zijn?

Antwoord 186: De provincie verleent geen nieuwe vergunningen. Met de 25 bestaande vergunninghouders, die onder bevoegd gezag van de provincie vallen, gaan we vanaf 2025 intensiever dan nu in gesprek over waterbesparing. Koeling is een van de processen die we daarbij kritisch beschouwen.

Vraag 187: pag. 113: Ontheffing verlening soortenbescherming t.b.v. onderzoek en onderwijs. Wat houdt deze ontheffing exact in? Aan wie of welke instantie wordt deze ontheffing verleend? Ziet deze ontheffing ook op de wolf? Zo ja, wat behelst dit dan concreet?

Antwoord 187: Dit zijn vergunningen ten behoeve van wetenschappelijk, ecologisch en monitoringsonderzoek naar beschermde dieren- en plantensoorten in de gehele provincie Noord-Brabant. Dergelijke onderzoeken worden vaak in opdracht van de rijksoverheid, provincies en soms lagere overheden of terrein beherende organisaties uitgevoerd. Dit wordt gedaan in het kader van vragen rond natuurwetgeving, beleidsontwikkeling, beleidsevaluatie, verkeersveiligheid, volksgezondheid, landbouwschade, wildbeheer, natuurbeheer of besmettelijke dierziekten. Onderzoek is daarnaast noodzakelijk om kennis op te doen en uit te breiden over vragen rond de verspreiding, de staat van instandhouding, mogelijke beheermaatregelen of bedreigingen van populaties.

Op basis van de ontheffingen mogen bijvoorbeeld onder strikte voorwaarden dieren worden gevangen en gezonderd. Of mogen dode dieren (door ziekte of verkeersslachtoffer) worden vervoerd voor pathologisch onderzoek.

Dergelijke ontheffingen worden verleend aan onderzoeksinstanties als de Zoogdiervereniging, Vlinderstichting, Sovon en de WUR.

In uitzonderlijke gevallen heeft een dergelijke ontheffing ook betrekking op de wolf. Met als doel om bijvoorbeeld verkeersslachtoffers te mogen vervoeren voor pathologisch onderzoek.

In provincie Gelderland heeft de WUR in dit kader een ontheffing gekregen. De ODBN heeft ingestemd met deze ontheffing voor de wolf. En een vergelijkbare ontheffing is door de ODBN voor de Zoogdiervereniging afgegeven.

Technische vragen fractie PVV

Programma 4 Natuur en milieu

Vraag 188: p33, BPLG: Zijn er no-regret maatregelen die niet uitgevoerd kunnen worden nu er minder budget is toegekend dan aangevraagd? Zo ja, welke?

Antwoord 188: Bij indiening van het no-regretmaatregelpakket in juni 2023 was de inzet 252 miljoen. In het Rijkstoetsproces wat daarop volgde (zomer 2023) is negatief geoordeeld op de Brabantse Maatwerkaanpak Stikstof (€ 20,9 miljoen), waardoor deze ook niet kon rekenen op financiële middelen en derhalve ook niet ingediend kon worden bij de tweede toetsronde en bij de definitieve Rijksregeling. Door het Rijk is voor de positief beoordeelde en ingediende no-regretmaatregelen het gehele bedrag toegekend.

De maatregel Brabantse Maatwerkaanpak Stikstof en de achterliggende gedachte is wel (deels) door het Rijk overgenomen in de MGB-regeling (Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging).

Vraag 189: p35: "Realisatie ecologische verbandszones". Welke gebieden worden uiteindelijk niet verbonden en hoe is deze keuze tot stand gekomen?

Antwoord 189: De keuze welke EVZ's onder de 175 ha vallen waarvoor geen dekking is, is nog niet gemaakt. Omdat we afhankelijk zijn van realisatie door derden en de resterende realisatie opgave nog groot is, is het op dit moment maken van een keuze nog niet nodig.

Vraag 190: p43: "Milieu Continue verbetering van de luchtkwaliteit en vermindering van de geluid-, geur- en Lichthinder." Er wordt hier verder niet ingegaan op het verminderen van lichthinder. Hoe gaat lichthinder concreet voorkomen worden?

Antwoord 190: We gaan ervan uit dat u lichthinder bedoelt. Voor lichthinder is recent door GS het [Actieplan Lichtvervuiling](#) vastgesteld en dit plan is aangeboden aan PS. In dit plan zijn concrete acties geformeerd om lichthinder tegen te gaan.

Programma 7 Landbouw en voedsel

Vraag 191: p66: "We willen bereiken dat in Brabant de meest duurzame landbouw- en voedselproductie plaatsvindt in Europa." Betekent dit dat Brabant nu nog niet de meest duurzame landbouw- en voedselproductie kent? Hoeveel en welke regio's staan er dan boven ons?

Antwoord 191: We hebben daar nu geen exact beeld van.

Vraag 192: p70: "Er was een Nulmeting van 80 in 2021. De wens is om in 2025 hier 20 bedrijven bij te hebben." Wat als dit getal niet wordt gehaald of er zelfs een krimp ontstaat bij de 80 huidige bedrijven?

Antwoord 192: In dat geval zullen wij zeer kritisch naar onze aanpak kijken en u informeren via de gebruikelijke rapportages.

Programma 8 Basisontwikkeling mobiliteit

Vraag 193: Vp78: "We zorgen voor een veilig OV-systeem: aantal incidentmeldingen is gelijk aan of lager dan in het voorgaande jaar." Hoe gaat de provincie een veilig OV-systeem bewerkstelligen en is er ook al een plan van aanpak voor dit grote veiligheidsprobleem?

Antwoord 193: Onderdeel van de concessie-afspraken is dat de vervoerders, in afstemming met de provincie, jaarlijks gezamenlijk een Sociaal Veiligheidsplan OV opstellen met daarin concrete op te pakken acties om te komen tot een veiliger OV-systeem. Hierin staan zowel structurele maatregelen (incidentregistratie en -analyse, inzet BOA's, samenwerking/convenanten met gemeenten, politie en NS) als specifieke maatregelen.

In de afgelopen jaren zijn voorbeelden hiervan: (extra) inzet van BOA's, convenanten gezamenlijke inzet BOA's, afstemming met COA rondom AZC's, introductie van cashless betalen en het gebruik van bodycams. Naast de registratie van incidenten is 'sociale veiligheid' ook onderdeel van het jaarlijkse landelijk onderzoek van de OV-klantbarometer en de Personeelsmonitor van de vervoerders